

Ніва

ТЫДНЁВІК
БЕЛАРУСАЎ
У ПОЛЬШЧЫ

 http://republika.pl/niva_fielastok
niva_fielastok@poczta.onet.pl
niva_fielastok@skrzynka.pl

№ 5 (2386) Год XLVII

Беласток 3 лютага 2002 г.

Цана 2,00 зл.

Чаго чакаць меншасцям?

Гутарка з дырэкстарам Дэпартамента культуры нацыянальных меншасцей Кшыштафам ЦВЭЧАМ.

— Як гэта сталася, што Міністэрства культуры разглядала зняжэнне датацый нацыянальным меншасцям нават на 80 працэнтав?

Сума, якую прадбачае праект сёлетняга бюджету, сапрауды, намнога ніжэйшая чым у папярэдня гады. Хачу, аднак, з усёй моцай падкрэсліць, што яна не з'яўляецца вынікам адвольных вырашэнняў, як сцвярджаюць некаторыя, хто не хоча або не ў змозе прыняць да ведама факт, што публічныя фінансы дзяржавы знаходзяцца на ўскраю катастрофы. А ўсе ж ведаем, што такая сітуацыя пагражае дэстабілізацыя нашай гаспадаркі, якая сёння на парозе рэцэсіі.

Пры пабудове бюджету на 2002 г. урад быў вымушаны прымасць цяжкія, часам вельмі балючыя выбары, у выніку якіх наступіць абмежаванне да неабходнага мінімуму або і поўнае спыненне фінансавання некаторых праектаў з публічных сродкаў. Такія абмежаванні кранулі таксама бюджет міністра культуры. Выспела неабходнасць радыкальнага змяншэння расходаў. Уявіце сабе, што праект гэтага бюджету прадугледжвае змяншэнне на 87,7% сумы, якою распарађаўся міністр у мінульым годзе на ўсю тую дзеянасць, якою дзяржава апякуеца як мецэнат культуры. Варта адзначыць, што ў гэтай групе расходаў знаходзяцца і тыя, якія адводзяцца на дзеянасць нацыянальных меншасцей. Паколькі пытанне аховы культуры нацыянальных меншасцей мы лічым надзвычай важным, міністэрства палагодзіла тыя „высечкі”, і меншасць асяроддзі атрымаюць адносна большым іншым праекты, якімі апякуеца дзяржава-мецэнат. Вядома, не настолькі, каб забяспечыць усе патрэбы. Аднак, не забывайма таксама аб неабходнасці забеспечэння сродкаў на ўтриманне падлеглых Міністэрству культуры 254 адзінак мастацкага школьніцтва, 18 вышэйших навучальных мастацкіх ды 36 нацыянальных культурных установ.

— У „Навінах” TVP (18 студзеня) паштальон Аляксандра Якубоўская запўнівала, што тыя датацыі не будуть адменены. Ці Вы пацвярджаеце ейную дэкларацыю і на якой падставе?

— Добрай звычай журнالіста стаўціца дапытлівая пытанні, але я, са свайго боку, не намерваюся ні каменціраваць, а тым больш — рэцэндаваць выказванні міністра культуры.

— Колкі грошай знойдзеца ў сёлетнім бюджетзе на патрэбы нацыянальных меншасцей? Адкуль яны возьмуцца, калі [працяг **2**]

Галоўны козыр дзяяцей з прыхода Нараджэння св. Іаана Хрысціцеля — прыгожы спеў.

Калядаванне на Гайнаўшчыне

Аляксей МАРОЗ

У час XXIII Павятовых сустэреч калядуючых калектываў, якія 20 студзеня г.г. адбыліся ў Гайнаўскім дому культуры, выступілі 27 груп праваслаўных каляднікаў і група каталіцкіх дзетак.

Дырэктар ГДК Мікола Бушко, які адкрыў мерапрыемства, адзначыў, што калядаваць будуць людзі ў розным узросце. Калядаванне пачалося ад гайнаўскіх дашкольнікаў, а пасля спявалі школьнікі і дарослыя. Прыйехалі яны з розных мясцовасцей Гайнаўскага павета і найчасцей спявалі калядкі на беларускай, рускай і ўкраінскай мовах. Хаця сцэна ў дому культуры ўпрыгожана была вялікай гвоздай Уладзіміра Петручука, многія каляднікі выходзілі са сваімі гвоздамі. Арганізаторы мерапрыемства, якімі былі Гайнаўскі дом культуры і Фонд „Царкоўная музика”, заяўлі, што ацэнівацца будзе не толькі спеў, але і мастацкае ўражанне, якое выклікаюць каляднікі. У камісію побач спецыялістаў па музыцы: Аліцы Саевіч і Аляксандра Лукашука, увайшоў мастак Віктар Кабац.

Сярод дашкольнікаў выступілі тры калядныя групы, а спецыяльную ўзнагароду атрымалі дзеткі з Самаўрадавага садка н-р 3 у Гайнаўцы. У катэгорыі школьнікаў дзве першыя раўнапраўныя ўзнагароды атрымалі: калектыв „Рамонка” з Ласінкі (ранейшы „Лісічкі”) і хор прыхода Нараджэння св. Іаана Хрысціцеля з Гайнаўкі, а вылучэнні — сям’я Несцерукову з Курашава (калядавала маці з дзецьмі) ды група з каталіцкага прыхода Уздзвіжання Крыжа Гасподняга з Гайнаўкі. Сярод маладзёжных каляднікаў першое месца занялі вучні Гімназіі з дадатковым навучан-

нем беларускай мовы з Гайнаўкі. Камісіі спадабаўся прыгожы спеў вялікай колькасці белгімназістаў, якія выступілі са сваім акардзяністам і прыгожай гвоздай. Другое месца заняла народная капэла „Дубіны”, якую стварыў Пётр Скепка, вядомы музыкант калектыву „Дубіны”. Каляднікі з Дубін спявалі калядкі пад акампанемент музычных інструментуў, што спадабалася публіцы. Вылучэнне сярод моладзі атрымалі белліцісты, якія заспявалі прыгожую беларускую калядку і па старальні на англійскай мове.

Найбольш было дарослых каляднікаў. Першае месца атрымаў калектыв „Вульчанкі” з Вулькі-Тэрахоўскай, а другое — „Крыўчанкі” з Крыўца. У гэтай катэгорыі найчасцей спявалі жанчыны. Выходзілі яны на сцэну па-зімоваму апранутыя, з гвоздай, часам спадарожнічаў ім акардзяніст. Паказалі яны аўтэнтычнае калядаванне на Гайнаўшчыне ў мінульым і сёння. Зараз калядуюць не толькі на вёсках, але і ў самой Гайнаўцы. Калядоўшчыкі збіраюць гроши на будову і рамонт цэркви.

У групе дзяяцей і моладзі найбольш аўтэнтычнае калядаванне паказалі вучні з Ласінкі, якія спявалі на прыгожай беларускай мове або хор прыхода Нараджэння св. Іаана Хрысціцеля, які на некалькі галасоў прыгожа співаў на ўкраінскай мове, — адзначыў член камісіі Віктар Кабац.

Апрача гайнаўян і ўзнагароджаных [працяг **9**]

Каляды ў Лондане

2

Праваслаўныя беларусы Лондана і правінцыі кожны год урачыста адзначаюць Каляды. У часе святой літургіі, якую служыў айцец Аляксандр Сідарович, прысутнічай амбасадар Рэспублікі Беларусь у Лондане д-р Валеры Садоха і першы сакратар д-р Зоя Калантай.

Гайнаўка аказала многа сэруца

3

Абедзве сёлетнія дабрачынныя акцыі (13 і 27-29 студзеня) прыйшлі паспяхова. У першым туры ўдалося сабраць больш за 10 тысяч злотых, у другім — столькі ж. Фінансавы бок мерапрыемства падтрымалі канцэрты маладзёжных гуртоў з Гарадка і Бельска.

Сустрэча з маршалкам Сейма

4

Маршалак Сейма Марэк Бароўскі быў гостем Цэнтра культуры славянскіх народоў у Варшаве (па вул. Гагарына, 15) 14 студзеня гэтага года. У ліку 40 асоб прысутных на спатканні быў благачынны айцец Анатоль Шыдлоўскі і пасол Сейма Яўген Чыквін. Прадбачаны характар вечара — навагодні, паводле юльянскага календара.

Хочаш быць шчаслівым — будзь ім!

8

Адзін з маіх калег не дазволіў паспачуваць яму нават тады, калі ён меў чырвонае вока ці ўкралі ў яго машыну. Не, не скажу нічога, гаварыў. А чаму? Бо я буду цешыцца? А якая мне ад гэтага радасць, што яму баліць вока, ці ён не мае чым ездзіць? Ой, не. Хаця ён, відаць, цешыўся б і думае, што ўсе так.

Незвычайнія месцы і іконы

9

Колькі на Беласточчыне цудадзейных месц і ікон? З гэтым пытаннем знаёміць нас новая кніга настомнага даследчыка мінулага Праваслаўнай царквы а. Рыгора Сасны. У працы „Святыя месцы і цудадзейныя іконы” аўтар змясціў трынаццаць артыкулаў пра незвычайнія месцы культуры і тыціцаў два — пра цудадзейныя іконы...

Ціхая вёска

10

Цяпер калі да мяне ніхто не прыехаў на свята — пад'елі мы з жонкай, пагутарылі і прыкра нам было, што ніхто з дзяяцей ды ўнукай нас не наведаў. Крыху сціснула за сэрца ды слёзы паявіліся ў вачах, але што ж зробіш — яны ўжо маюць свае сем'і...

Беларусь — беларусы

Найважнейшая ўмова стабільнасці

24 студзеня гг. у Камітэце па культуры, навуцы і адкацыі Парламенцкай асамблей Савета Еўропы адбыліся першыя слуханні па сітуацыі са сродкамі масавай інфармацыі ў Беларусі. Ініцыятыва гэтага мерапрыемства належала Беларускай асацыяцыі журналістаў (БАЖ). Яе прэзідэнт Жанна Літвіна адзначыла, што галоўная прычына, якая падштурхнула падняць на такім узроўні тэму сітуацыі з СМИ ў Беларусі — гэта адсутнасць грамадскага кантролю за законатворчасцю ўладаў, звязанай з рознымі аспектамі дзеянасці СМИ. Па-ранейшаму няма вольнага доступу да электронных СМИ, што супярэчыць законным правам грамадзян. Чальцы Камітэта па культуры, навуцы і адкацыі ПАСЕ, прысутныя дэпутаты Асамбліі маніфестиравалі сваю цікаўнасць да беларускага пытання тым, што свобода СМИ — найважнейшая ўмова стабільнасці. Пры гэтым адзначалася, што праблема, якая абмяркоўваецца, не можа лічыцца толькі беларускай. Яна проста больш заўажная, чым, напрыклад, у Расіі і Украіне.

Як станоўчы момант пры абмеркаванні праблем з беларускай свободай слова адзначалася тое, што ў слуханнях узяў уздел міністр інфармацыі Беларусі Міхаіл Падгайны.

Гэта было першае за апошнія гады запрашэнне ў Страсбург такога высокага чыноўніка з Мінска. У сваім выступе ён пэралічыў вядомыя аргументы за тое, што ў Беларусі існуе свобода СМИ. Сярод іх: адсутнасць абмежаванняў на падпіску апазицыйнай прэсы, яе распаўсюджванне і права кожнага грамадзяніна выдаваць газету.

Прыняўшы да ведама думку міністра, узельнікі дыскусіі звярталі асаблівую ўвагу на трывалую эканамічную дыскры-

мінацыю ў дачыненні да недзяржаўных СМИ. Як вядома, у Беларусі ўлады ўжываюць розныя тарыфы на распаўсюджванне друкаваных выданняў. Таму ў сваім выступе старшыня БАЖ прапанавала скасаваць такую эканамічную дыскрымінацыю. Гэтую прапанову, поруч з трyma другімі (дэмандапалізацыя электронных СМИ, адпаведнасць законаў міжнародным абавязкам, узятым на сябе Беларусю, і грамадскі кантроль у СМИ), уда-лося аформіць у якасці рэкамендацыяў, выкананне якіх дазволіць Беларусі вярнуць статус спецыяльна запрошанага ў Савецце Еўропы.

Цікава, што гэты пералік рэкамендацыяў быў становчы ўспрыняты міністрам інфармацыі Падгайным. Больш за тое, ён публічна паабяцаш чальцам Камісіі СЕ на-кіраваць афіцыйнае запрашэнне для ўдзелу экспертаў Савета Еўропы ў меркаваных парламенцкіх слуханнях у Палаце прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі па новым законапраекце аб СМИ. Як на гэту ідэю адгукнуцца ў Мінску, пакуль не зусім ясна. Прынамсі, яснасці ў справе магчымага ўдзелу экспертаў з Савета Еўропы анік не дадае той сумбур выказванняў, які на дыскусіі прадэманстравалі некаторыя прысутныя дэпутаты ніжняй палаты Нацыянальнага сходу. Часамі яны дагаворваліся да таго, што іх палітычныя апаненты нікога не прадстаўляюць і з'яўляюцца палітычнымі трупамі. Мабыць, таму такі відны і ўплывовы палітык, як віцэ-спікер ніжняй палаты Уладзімір Канаплёт, і зусім вырашыў прайгнараваць гэтую імпрэзу, адбыўшы на пярэдадні з Страсбурга ў Мінск.

Раман ЯКАЎЛЕЎСКІ
Наша Свабода, 28.01.2002 г.

Чаго чакаць меншасцям?

[1 працяг] **дагэтуль у праектах Міністэрства іх не было? Будзе столькі ж, менші (наколькі?), больш (наколькі)? Ці „Ніва” ды іншыя часопісы нацыянальных меншасцей выжывуць без урону?**

— Пытанне датацый праектаў нацыянальных меншасцей з бюджету міністру культуры шырока абмяркоўвалася на апошніх пасяджэннях сеймавай Камісіі нацыянальных і этнічных меншасцей. На гэты падставе можна мець надзею, што дадатковыя сродкі на дзеянасць нацыянальных меншасцей знойдуцца ў агульным бюджэце дзяржавы. Пра канчатковую ж суму на дзеянасць у галіне культуры нацыянальных меншасцей у бюджетзе міністра культуры зможам паведаміць толькі пасля ўхвалення Сеймам бюджетнага закона на 2002 год.

Хачу адзначыць, што адной з самых важных наших задач будзе ўтриманне датацый на найважнейшыя часопісы нацыянальных меншасцей на тым узроўні, які быў да гэтай пары. Мы ўсведамляем важкасць і значэнне гэтай справы ў развіцці культуры нацыянальных меншасцей.

— **Што зменіца ў палітыцы цяперашняга Міністэрства ў справе стаўлення да нацыянальных меншасцей?**

— Палітыка ў гэтым спраде не мяняецца. Адной з самых важных і прыярытэтных задач Міністэрства культуры — ахова культуры нацыянальных меншасцей. Асаблівую ўвагу ўрад Рэчы Паспалітай прыдае образу Польшчы на єўрапейскай арэне. Я запэўніваю, што міністр культуры будзе выконваць усе міжнародныя абавязкаельствы Польшчы, у іх ліку і Агульную канвенцыю аб ахове нацыянальных меншасцей Рады Еўропы.

— **Паводле якіх прынцыпаў будучы прызнавацца датацыі паасобным меншасным арганізацыям?**

— Міністр культуры праз пасрэдніцтва Дэпартамента культуры нацыянальных меншасцей прызнае мэставыя датацыі на канкрэтныя праекты, якія ажыццяўляюцца непублічнымі суб'ектамі, у іх ліку і таварыствамі нацыянальных меншасцей.

Прынцыпы прызнавання мэставых датацый вызначаюцца законам аб публічных фінансах, а таксама ў Распара-дзэнні н-р 48 міністра культуры ад 20 снежня 2001 года аб парадку надзялення мэставых датацый.

Больш інфармацыі ў гэтым спраде па інтэрнэтавым адресе Міністэрства культуры: www.mk.gov.pl.

Гутарыў Мацей ХАЛАДОЎСКІ

Каляды ў Лондане

Праваслаўныя беларусы Лондана і правінцыі кожны год урачыста адзначаюць свае хрысціянскія святы. Таму і ў гэтым годзе Каляды правялі даволі ўрачыста. У часе святой літургіі, якую служыў айцец Аляксандр Сідаровіч, прысутнічалі амбасадар Рэспублікі Беларусь у Лондане д-р Валеры Садоха і першы сакратар д-р Зоя Калантай. На багаслужбе прысутнічалі таксама англічанін д-р Брэт-Краўтдэр са сваёю жонкай грачанкай. У часе багаслужбы хор пад кіраўніцтвам Марыі Галубінкі праспіваў калядку „Ціхая ноць”.

Пасля літургіі а. А. Сідаровіч запрасіў усіх прысутных зайсці ў царкоўную залу на святочны прыём.

Хоць на дварэ не было так холадна, але паветра вільготнае, неба пахмурнае, сумнае, аднак настрой у людзей адчуваўся святочны. Айцец Аляксандр плаславіў страву на стале і пасля пачастунку пры кілішку віна, а нават і віскі, першы выступіў з прамовай амбасадар. Промова яго зводзілася да нашага жыцця на чужыне, бо адны былі вывезены ў Сібір, а другія не чакалі, калі іх вывезуць, а загадзя падаліся на Захад. Цяпер усе сядзелі за сталамі ў адной зале як адна сям'я. Прамоўца ўспомніў, што і з яго радні былі вывезены ў Сібір.

Пасля выступіла сакратар амбасады д-р З. Калантай і па-ангельску паўтарыла, што сказаў амбасадар, бо былі людзі, якія не разумелі беларускай мовы. Як амбасадар, так і сакратар выказалі сваё задаваленне быць прысутнымі ся-

род сваіх людзей, бо як доўга яны ў Лондане, то не бачылі столікі беларусаў. На канец сказаў, што калі хто будзе мець якія праблемы, каб звярталіся да іх і па-магчымасці яны паастараюцца памагчы.

З даўжэйшай прамовай выступіў англічанін д-р Брэт-Краўтдэр, які расказаў аб гуманітарнай дапамозе Ордэна праваслаўных гаспіталяроў, у якім ён прымае ўдзел. Дзякуючы гэтай дабрачыннай арганізацыі, з якой супрацоўнічае і а. Аляксандар, на Беларусь быў засланы медыкаменты ў гарады Мінск, Мазыр, Нароўля, Светлагорск і іншыя. За гэтую дапамогу быў ўжо атрыманы падзялік з Беларусі.

Пасля прамовай харысты праспівали „Люблю наш край” і „Зорачкі” і за гэтыя песні госці не пашкадавалі аплодысментам, а ў некаторых прысутных паказаліся слёзы на вачах.

Каляднае святкаванне прайшло ў приемнай святочнай атмасфэры, людзі былі задаволены, толькі ў некаторых прыходжан аказаўся сум і спачуванне для тых беларусаў на Бацькаўшчыне, дзе няма свабоды, няма сваёй беларускай школы, урад карыстаецца чужой мовай у сваёй дзяржаве, а што найбольш праступна, што гінуць таямніча дзейныя і свядомыя беларусы. Такія рэчы здараюцца толькі ў дыктатарскіх, паліцыйных дзяржавах. Шмат гора перажыў беларускі народ за сваю гісторыю, перажыве ён і гэта гора, несправядлівасць, бяду. Божая кара праступнікай не міне.

Прысутны

Калі ўшануюць Купалу?

Ужо каля 15 гадоў у Навагрудку гавораць аб ушанаванні памяці вядомага беларускага класіка Янкі Купалы, які жыў і тварыў у маёнтку Беніца напачатку мінулага стагоддзя.

У сувязі з надыходзячым юбілеем паста ізноў узгадаў ідэю ўшанавання памяці класіка. Беніцкі сельскі Савет вы-

ступіў з хадайніцтвам надаць мясцовай школе імя Янкі Купалы. Можа хоць на гэты раз прапанова дойдзе да мясцовай «вертыкалі». Грошай жа асаблівых укладацца не трэба.

С. РАЦКЕВІЧ
Биржа інформации,
№ 206 ад 24.01.2002 г.

3 беларускага друку

Пра тое ды сёе

Вяртанне былога

Свам існаваннем і сёнянняшнім выглядам Мінск абавязаны тысячам і тысячам сялянскіх двароў. На працягу дзесяцігоддзяў іх месца ў гарадскім пейзажы занялі безаблічныя бетонныя скрыні спальных раёнаў. Сёння былое ablічча сталіцы вяртаецца, хаці і няспешна. 90-я гады сталі часам вяртання ў гарадскі пейзаж даўно забытага элемента — сядзіб.

Гімн Мінска

Напрыканцы мінулага года зацвердзілі гімн Мінска. Ім стала „Песня пра Мінск”, напісаная больш за 40 гадоў назад кампазітарам Уладзімірам Алоўнікавым і паэтам Ігнаціем Панкевичам. Яна была выбрана і прафесіяналамі, і жыхарамі сталіцы. Раней быў прыняты закон аб статусе сталіцы, а таксама зацвердзілі яе герб і сцяг.

Стасункі

У гэтым годзе Германія пашырыла для Беларусі ліміт крэдытнай лініі Гермес да 150 мільёнаў нямецкіх марак, што на 50 працэнтаў перавышае выдаць банкамі аб'ём фінансавання ў мінулым годзе.

Новы закон

Распрацоўваецца новы закон аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі

Беларусі. Існуючы закон мае шэраг артыкулаў, якія не адпавядаюць сучаснасці. У першым квартале гэтага года новы проект будзе разгледжаны Палатай прадстаўнікоў.

Перспективы

У першай палове мінулага года Павел Глоба, адзін з самых аўтарытэтных у Беларусі астролагаў на адной са сваіх лекцый сказаў, што ў 2004 годзе разваліца ЗША, бо там пры кіраўніцтве 44-га презідэнта адбудуцца жудасныя катастроfy. Нялепшай доля чакае Лондан і Японію, якія будуць агорнуты цемрай і згінуць у марскіх глыбінях. НАТА таксама разваліцца. Сусветныя перамены закрунціцца і Беларусь. Яе чакае росквіт. Дзякуючы беларусам, адбудзеца славянскае ўз'яднанне. Лукашэнка будзе кіраваць краінай да 2008 года. Другім прэзідэнтам будзе выхадзец з зямлі Палацкай, які названы „будаўніком”, прадоўжыць справу Лукашэнкі. Аднак у гэтым тысячагоддзі наш свет знікне.

Ёсць надзея

Праспект Скарыны прыбірае машына з надпісам „Брадвей”. Даўкі і мы не страчаем надзеі, што будуць прыбіраць той Брадвей машыны з надпісам „Проспект Скарыны”.

Вычытаў Рыгор Лясун

Гайнаўка аказала многа сэрца

Валанцёры: Кася Пух, Малгажата Буйноўская і Дамінік Анціпаў.

Ужо традыцыйна ў акцыі Вялікага аркестра святочнай дапамогі ўдзельнічае Гайнаўка. Ад двух гадоў адбываецца яна пад апекай мясцовага прадпрымальніка Зіновія Галёнкі. Валанцёрами дапамагалі персанал рэстарана „Белая ружа” ды альтыквар Кыштаф Чарнэцкі. На вуліцы Гайнаўкі выйшлі больш за 100 валанцёраў — вучняў мясцовых школ (62 скарбонкі, а пры кожнай па 2-3 асобы). Збор грошай — у гэтым годзе на ратаванне жыцця нованароджаных з арганічнымі парокамі — у Гайнаўцы, як мала дзе ў Польшчы, праводзіўся ў студзені двойчы, 13 і 29 чысла.

Пра ўражанні ад удзелу ў акцыі расказваюць валанцёры з I Агульнаадукацыйнага ліцэя і арганізаторы акцыі:

Дамінік Анціпаў: — У акцыі ўдзельнічуаю многія гады разам з сябрамі Каролем Бужынскім, Кыштафам Закшэўскім, Дыянаі Дымецкай (сабрала найбольш — 350 зл.), Малгажатай Буйноўскай, Аннай Зыкоўскай, Касяй Пух і іншымі. У гэтым годзе людзі давалі мне крэху менш грошай чым у мінулым.

Кася Пух: — Што людзі гаварылі ў горадзе? Некалькі асоб сказала, што многа з сабраных грошай пэўна Оўсяк забірае.

Малгажата Буйноўская: — Сабралі мы поўную скарбонку грошай і многа загранічнай валюты. Я такая змучаная, перамёрзлая, але задаволеная.

Зіновій Галёнка: Арганізаторам „Аркестра” былі мы таксама і ў мінулым годзе, але тады было больш клопатаў, таму што мы не ведалі, як гэта рабіць. Былі клопаты з прыцягненнем дарослых

асоб, з афармленнем банкаўскага раҳунка, многа разоў даводзілася хадзіць па розных установах, якія абыялі падтрымку, а потым адмаўляліся, таксама было з абыянням некаторых фіrm.

У гэтым годзе вырашылі мы спрасціць працэдуру і разлічваць толькі на сябе. Зрэшты, Управа горада адмовіла нам месца ў парку на вогнішча. Надлясніцтва таксама не дазволіла сарганізація яго ў лесе.

Хачу падкрэсліць, што ў акцыі Вялікага аркестра святочнай дапамогі ўдзельнічае персанал рэстарана „Белая ружа”. Працаўнікі хадзілі па горадзе збіраць гроши, працевалі ў камісіях пры іх лічэнні і ў кухні рыхтавалі ежу для валанцёраў. Што з гэтага мае рэстаран? Немалыя кошты. Мы, менавіта, даход з Сільвестра 13 студзеня, які адбыўся ў рэстаране, прызначылі на аплату аўтобуса, на якім валанцёры з сабранымі грашымі паехалі ў Беласток, падрыхтавалі пачкі з харчамі на дарогу, а таксама на месцы частавалі бігасам, кавай, гарбатай, напоямі, закупілі феерверкі, каб пусціць аганёк у неба.

Кыштаф Чарнэцкі: — Моладзь традыцыйна ўдзельнічае ў акцыі, але немагчыма было б ім правесці яе самім. Таму дапамагаем. Гэта вучні ўсіх гайнаўскіх сярэдніх школ і некалькі гімназістаў.

Гайнаўка становіцца бяднейшым горадам і тое відаць, калі людзі даюць і ахвотна, але меншыя даткі. Трэба скажаць, што многія заводы і ўстановы не могуць даць грошай, але ахвотна ахвяроўваюць свою прадукцыю ці дапамогу. Ім лягчэй даць фанты і таму арганізум другую частку Вялікага аркестра. Адгукнуліся фірмы: „Рунь”, ПСС, Прафсаюзы з „Фурнела”. Завод „Фурнел” у мінулым годзе падарыў дзве шафы і два вялікія мяккія крэслы, аптэкі давалі касметыку, мастакі — карціны. Падобна ёсьць і ў гэтым годзе. Карціны мастакоў з нашага раёна прадаюцца на аўкцыёне, а фанты разыгрываюцца на латарэ. Перад публікай выступіла кабарэ „Відэлец” з Беластока. Тоё, што мыробім ляжыць у кампетэнцыі Дома культуры. На жаль, у мінулым годзе, каб зняць залу, патрэбна было раашненне бурмістра. — У гэтым годзе мы адмовіліся. Сёлета гайнаўскі аганёк у неба паехаў у Беласток, таму што ў Гайнаўцы не было як яго пусціць. Ва Управе горада патрабавалі ў гэтай справе падаць заяву. Хацелі мы зрабіць вогніш-

Кыштаф Чарнэцкі (злева) і Зіновій Галёнка.

ча ў парку альбо ў лесе, спачы на ім каубаскі і пусціць у неба пару феерверкаў. Не было дазволу і гайнаўскія ракеты паляцілі ў неба ў Беластоку.

Абедзве сёлетнія дабрачынныя акцыі (13 і 29 студзеня) прыйшлі паспяхова. У першым туры ўдалося сабраць больш за 10 тысяч злотых, у другім — столькі ж. У другім туры Вялікага аркестра фінансавы бок мерапрыемства падтрымалі канцэрты маладёжных гурткоў з Гарадка і Бельска 27 студзеня ў Гайнаўскім доме культуры (залу зняла моладзь, а кошты найму гукаўзмацяльной апаратуры пакрылі бурмістр і стараста). 29 студзеня адбыўся аўкцыён карцін ды вырабаў рамеснікаў з Гайнаўкі і латарэ (білету ўступу за 5 зл. адпавядаў нумар фанта). У падліку грошай дапамагала бухгалтар „Белай ру-

жы” Рамуальда Каспшак, а бяспеку гарантавала ўчастковая Павятовая камандатуры паліцыі ў Гайнаўцы Дарота Карчэўская.

— Хачу сказаць, — адзначыў Зіновій Галёнка, — што акцыя Вялікага аркестра святочнай дапамогі ў Гайнаўцы праводзілася па-над усялякім падзеламі, не было разрознення ў тыпу католік і праваслаўны, не было падзелу сярод вучняў на школы, а дзеці ахвотна заяўлялі аб удзеле ў акцыі. Я сам не адчуваю стомы. Менавіта моладзь узніяла мяне на духу. Яна даказала, што варта ў Гайнаўцы штосьці рабіць. А грамадства горада, у якім вялікае беспрацоўе, дало на 40 працэнтаў больш грошай чымсьці ў мінулым годзе.

Запісаў і фатографаваў
Міхал Мінцэвіч

Валанцёрамі пры падліку грошай дапамагаючы Рамуальда Каспшак (злева) і Дарота Карчэўская.

Вачыма паляка

Мой першы беларус

Тое, што хтосьці паляк, а іншы — беларус, я сапраўды зразумеў у першым класе беластоцкага ліцэя, у які трапіў больш выпадкова, бо быў ён найбліжэй майго дому, чым з выбару. Усё за справай Пятра Ц., класнага зубрылы і няўдачніка. Быў ён затое ўлюбёнцам наша паланісткі ды выхавательніцы.

Адмысловыя былі з ім урокі гімнастыкі. Чым больш Пецька стараўся, тым большая была ўцеха. Ягонія звялікія ступакі пры крываватых нагах нават і білі ў мяч дый метка ў яго траплялі, але ж тая ягоная няўклоднасць выклікала пасмяхушкі ў падглядаючых нас дзяўчат; ну, можа, апроч ад-

нае, сёння вядомае (хоць усё маладое) паэткі Малгосі С. Мы, юнакі, збралі балы. Незалежна ад нашае спартыўнае спраўнасці, ангажавання і фізічных талентаў, усё ж, выглядалі мы ў больш карыснымі свяtle ў параўненні з Пятром. Выпіналі свае грудзіны, таксама несамавітая, усё ж, менш кволыя, чым Пецькавы.

Пятро стараўся на ўсіх уроках. Быў добры з „паляка” і „матмы”. Замежныя мовы хапаў на ляту. Не мусіў спісваць на лаціне, калі яго адпыталі з крылатых фраз рымскіх класікаў, ні на французскай мове пры чаргаванні рознаспрагальных дзеясловаў. Рускай мовай валодаў лепш за настаўніцу (да-

руйце мне, пані, але акцэнт у вас быў ненайлепшы). Стаяў заўсёды збоку. Не дапрошваўся ў кампанію. Пра сваю беларускасць і праваслаўную веру не гаварыў. Мы ведалі толькі, што святкаваў Божае Нараджэнне ці Вялікдень два тыдні пасля нас і паходзіў з нейкай падбеластоцкай вёскі, дзе пражываюць амаль адны беларусы. Дарэчы, размаўляў з „акцэнтам”, чаго ўражлівы на польскую мову Артур Ш. (сёння, як і Малгося, таксама пазэт, толькі меньш вядомы) ніколі не абмінуў у жарціках.

Пятро ў нашым класе быў такім тыповым „акулярнікам”, „таўстуном”, „гарбуном”. Найгоршае было тое, з тагачаснага пункту гледжання, што Пятро пісаў найлепшыя сачыненні, па ўсіх прынцыпах і, нават у сне, мог адказаць, што „daj ać ja pobruszę a ty poczywaj” — першы запісаны сказ на польскай мо-

ве, дый яшчэ, падрэмваючы, мог дэклаваць „Baguradziu”.

Ніхто з нас, вучняў-палякаў, не спалучаў нашых штодзённых адносін да Пятру з яго беларускасцю. Была яна быццам побач, па-за нашым жыццём, можа, па-над ім. Пятро быў прости „Piotrkiem”. Толькі час ад часу хтосьці, знерваваўшыся і кідаў (няхочучы?): — Bo on jest Białorusin ze wsi.

Нядайна хтосьці з маіх знаёмых сказаў мне, што пасля студыяў Пятру Ц. пачаў рабіць сапраўдную кар'еру. Цяпер ён, кажуць, вучоны ў Польскай акадэміі навук. Па дарозе спраўдзіўся як верны сябра, і, як гаворыцца, кахаючы муж і бацька.

Шкада, што я тады не паспеў з ім пасябраваць. Зрэшты, не перайшоў я ў наступны клас і бачыўся мы з Пятром Ц. толькі час ад часу на школьнім калідоры.

Мацей Халадоўскі

Сустрэча з маршалкам Сейма

Асаблівасць сустрэчы з другім, пасля презідэнта краіны, грамадзянінам Польшчы — маршалкам Сейма, схіле да ўважлівага, па меры магчымасці, пераказу на старонках „Нівы”, зместу і сэнсу мера-прыемства.

Маршалак Сейма Марэк Бароўскі быў госцем Цэнтра культуры славянскіх народоў у Варшаве (па вул. Гагарына, 15) 14 студзеня гэтага года. У ліку 40 асоб прысутных на спатканні быў благачынны айцец Анатоль Шыдлоўскі і пасол Сейма Яўген Чыквін. Прадбачаны характар вечара — навагодні, паводле юльянскага календара. Апрача таго арганізаторы пастанавілі пазнаёміць гостя з іх меркаваннямі на тэму нацыянальных меншасцей у Польшчы. Місію гэту даверылі Міхалу Сандовічу, які даў ацэнку адносін дзяржаўных улад да проблемы ў розных перыядах паваеннага часу. Падкрэсліў ён упэўненасць у прыхильнасці маршалка да спадзявання славянскіх меншасцей, якія аддаюць свае галасы ў выбараў на яго кандыдатуру. Колькасць насялення няпольскай нацыянальнасці ў краіне дакладчык акрэсліў на 1,5% ад агульнага ліку грамадзян, у адрозненні ад даваеннага часу, калі было іх 31%. Характарызуючы паасобныя групы, украінцаў называў добра арганізаванымі, з актыўнай інтэлігенцыяй, якая паклапацілася пра выдавецкія справы. Паказыкам іх нацыянальнай свядомасці з'яўляюцца Уніяцкая і Праваслаўная цэрквы, вакол якіх шчыльна гуртуюцца ўкраінцы.

Колькасць беларусаў дакладчык акрэсліў на 250 тысяч. Яны таксама маюць свае, але пасвараныя, арганізацыі. Грамадзяне гэтай групы, — сцвердзіў, — у штучна падзеленым этнічным Падляш-

шы, пераважна дэкларуюцца тутэйшымі альбо праваслаўнымі і састаўляюць асноўны касцяк Праваслаўной царквы.

Колькасць лэмкаў — інакш — русінаў, частка якіх дэкларуеца ўкраінцамі, вызначыў М. Сандовіч на 30 тысяч. Праяўляюць яны вялікую турботу аб лэмкаўскай культуры ў сімбёзе з Царквой. Маюць, між іншым, сваіго Нікіфара Крыніцкага ды святога Максіма (дэдада дакладчыка — Я. Ж.). Расійскую меншасць (сярод якой падкрэсліў Сакрата Старынкевіча) састаўляюць у асноўным эмігранты-стараверы з часоў царыцы Кацярыны і пасляваеннага часу — учекачы ад савецкай улады. Звярнуў ён увагу на ўздел інтэлігенцыі славянскіх меншасцей у грамадскім жыцці Польшчы і сцвердзіў, што карані меншасцей выводзяцца з Царквы, якая з'яўляецца, між іншым, асноўнай базай контактаў між моладзю нацыянальных меншасцей. Адзінным месцам падтрымання ідэі славянскай культуры з'яўляецца тутэйшы Цэнтр, які дэйнічае як адзіны ў Польшчы, дзякуючы працы дырэктора Яна Заброцкага. Брак фінансавых рэурсаў не дазваляе на развіццё асяродка і здаўшы ўласнай сядзібы.

Маршалак Сейма Марэк Бароўскі падзякаў за падтрыманне яго на выбарах. Сцвердзіў ён, што асабіста, як былы член Рады Еўропы ў Страсбургу, пазнаёміўся з проблемамі меншасці і пераканаўся, што спеласць дэмократіі выяўляецца ў ступені талерантнасці і зацікаўлення меншасцямі, якія ўзбагачаюць культуру краіны цераз сімбёз з прынесенаю імі іншасцю. Сам дасведчыў гэтага часта бываючы ў маладосці ў праваслаўным саборы ў Варшаве. Гость падкрэсліў уплыў су-

працоўніцтва з народамі Усходу на міжнародныя стасункі. У гэтых адносінах бачыць дзве асноўныя праблемы:

1. Гістарычны фактар — імкненне да ўрэгулявання адносін з суседнімі краінамі, напрыклад, цераз каректуры ў навучанні гісторыі.

2. Стварэнне ўмоў меншасцям да развицця культуры:

а) цераз праўныя рэгуляцыі (магчыма на прынцыпах узаемнасці?). У гэтых адносінах ужо падрыхтаваны да друку праект закона, апрацаваны план працы Камісіі па справах меншасцей. Заданнем яе будзе, між іншым, разгляд паступату меншасцей. Праўныя нормы закрануць, між іншым, праблемы радыё і тэлеперадач, двухмоўных надпісаў у рэгіёнах і т.п. На май г.г. прадбачаецца вырашэнне праблемы школьніцтва на Падляшшы.

б) цераз перадоленне цяжкай актуальнай фінансавай праблемы, у тым ліку — у Варшаве. Прыйдзеца пашукаць грошай на паляпшэнне фінансавання дзейнасці меншасцей, хаця, вядома, што яно не будзе дастатковым.

Пасол Сейма Яўген Чыквін падзякаў прысутным за падтрымку яго на выбарах сем'ямі беластачан. Маршалку Сейма выказаў удзячнасць за спатканне і дэкларациі, чым даў дэйствіе добрай волі і сігнал становічым адносін дзяржавы да праблемы меншасцей. Падкрэсліў спадзяванне навелізацыі закона адносна Праваслаўнай царквы, зраўнання Яе ў правах з Каталіцкім касцёлам і закрануў справу звязаную з 22-х аўктаў сакральнай культуры. Выступіў ён супраць прынцыпу ідэнтыфікацыі меншасцей шляхам дэклараванне нацыянальнасці; адмовіў слушнасць гэтаму методу. Як аргументаваную акрэсліў ідэнтыфікацыю цераз Царкву і „тутэйшасць”. Тэзіс свой спрабаваў падбудаваць вядомым яму фактам фінансавай датыцы на 7 беларускіх перыёдаў, якімі, паводле Яўгена Чыквіна, зацікаўлена толькі невялікая група асоб,

а чатыры з гэтых сямі нават яму зусім не вядомыя. Паскардзіўся прытым на паслоў да зняважліва стаўленне да Беларусі.

Маршалак М. Бароўскі звярнуў увагу, што фінансаванне меншасцей залежыць у вялікай ступені ад іх актыўнасці. Пажартаваў, што пасол Чыквін не ведае згаданых перыёдаў мабыць таму, што іх хутка расхватаўшы чытачы. Ужо сур'ёзна дадаў, што зацікаўцца праблемай і возьме гэтую інфармацыю пад увагу. Адносна абрэзлівых водзыў аб Беларусі зарапанаваў беларускай арганізацыі завяцаць контакт з Адамам Міхнікам і заняцца справаю.

Карыстаючыся згодай вядучага на кароткую заўвагу, Міхась Пячонка падзякаў за прапанову контакту з Адамам Міхнікам і маючи на ўвазе праўдападобна выказаны двойчы на спатканні тэзіс „тутэйшасці” дадаў, што ліцэй з беларускай мовай навучання ў Бельску-Падляшскім, у спаборніцтве між сярэднімі школамі, заняў восьмае месца ў Польшчы, пе-рад усімі варшаўскімі ліцэямі.

На заканчэнне хор з 7 асоб спраўна праспіваў украінскія калядкі, узбагаціўшы выступленне дзвюма польскімі і адною беларускай каляднай песні. Хорам царкоўнай моладзі кіруе Багдан Кузмюк.

Дзякуючы зычлівым справе беларускай нацыянальнай і царкоўнай культуры — Ірэне і Кастусю Сахарчукам ды Анне і Мікалаю Данілюкам, памяшканне асяродка было ўпрыгожана коштам спадарства Данілюкоў, новымі фіранкамі, а госці — аблужаны падараваным асяродку спадарствам Сахарчукамі новым элегантным фарфоравым сталовым сервізам. У падрыхтаванні пачастунку і аблугаўванні гасцей удзельнічалі, апрача згаданых спадарынь — Маргарыта Ноўкі, Валянціна Вінярская і студэнткі.

Дырэктар асяродка і ўсе удзельнікі сустрэчы кіруюць у іх адрас шчырую падзяку.

Я. Ж.

Цар Уладзімір у Варшаве

„братнія партыі”, цалаваліся так, што часам тэлевізар чырвоне ў ад сораму, але ўсё гэта напамінала залежнасць паміж суверэнам і яго васалам.

Каментуючы візіт Пуціна ў Польшчу палітыкі так з левага, як і правага боку польскага палітычнага тэатра папракалі гостя, што прыехаў толькі на два дні, замест, як планавалася, на трэх. Не прывёз таксама ў Варшаву сваёй жонкі, як бывала гэта падчас візітаў у Нямеччыну ці Злучаныя Штаты Амерыкі. Не было таксама прамовы ў парламенце. Выглядала гэта быццам польскія палітыкі былі расчараваны з-за недахопу контактаў з прэзідэнтам Рэспублікі. Кожны з іх хацеў нешта важнае сказаць Пуціну, але ўсе адным хорам выказвалі сваю задаволенасць ад яго прысутнасці ў Польшчы.

Захапленне Пуціным і Рэспублікай не выплывае адні з пачуццяў нейкай эмансіянальнай блізкасці палякаў і рускіх. У апошніх гадах Польшча апынулася — як гавораць прадстаўнікі ўрада — на мяжы банкрутства. Кантакты з Захадам прывялі палякаў да лепшага самаадчування, прыналежнасці да элегантнага клуба, прыблізіўшы ў якім аднак аказаўся вельмі каштоўным. Новыя сябры палякаў не былі надта сэнтыментальнімі і хутка высветліліся, што нават на расійскім рынку абдурылі іх і пакінулі з „пустымі чэмоданамі ў руках”.

Нацыяналісты з Лігі польскіх сем'яў ці радыкалы з Самаабароны, якія выступаюць супраць інтэграцыі Польшчы з Еўросаюзам гаварылі пра Рэспубліку як гасцей з Масквы — сакратароў

дарчы шанс для Польшчы, неабмежаваны рынак збыту тавараў. Здаецца, што яны ўсё яшчэ не развітаўшіся з дзесятніцамі стагоддзем. Як рынак для экспарту бачаць таксама Рэспубліку пээсэлеўцы і лібералы. Эсэльдоўцы іграюць на некалькіх скрыпках, але сэнс іх аргументаў канчаткова зводзіцца да таго самага, абы чым гаварылі палітыкі іншых лагераў — працаваць што-небудзь у Рэспубліцы, каб вырвацца з павіслага над галовамі палякаў кашмару фінансавай і эканамічнай катастрофы. Гандаль з Захадам у найбліжэйшым часе неперспектывны, таму ўсе з надзеяй глядзяць на Рэспубліку, якой фінансы і гаспадарка трymаюцца на экспарце сыравіны. Большасць прадуктаў спажывецкага характару Масква купляе, абы чым ведаюць варшаўскія палітыкі, якія працаваюць прабіць дарогу на той вялікі рынак польскім таварам.

Вырашалася таксама справа другой ніткі газаправода, якім Рэспубліка мае намер паставіць газ у Заходнюю Еўропу. Пропанава Масквы, каб амбініру ў Украіну, спачатку выклікала рашучае супрацьстаннне Польшчы, якая выступала ў абарону інтэрэсаў украінскага саюзініка. Польска-украінскіе сяброўства аказалася аднак не надта трывалымі таму, што яшчэ да візіту Пуціна ў Варшаву польскія палітыкі пачалі выказвацца са зразуменнем для расійскіх пропаноў. Ніхто аднак не думаў, каб пытак згоды ўлад „суверэннай” Беларусі на пабудову газаправода цераз яе тэрыторыю. Відзець, у расійскіх палітыкі Міншчына разглядаецца як такая самая тэрыторыя для інвестыцый, што, для прыкладу, Смаленшчына.

На пытанне Квасніцкага пра Лукашэнку і яго методы кіравання краінай,

а асабліва пра лёс загінуўшых апазіцыйных палітыкаў, Пуцін меў адказаць, што няшмат ведае і пацікаўцца справай, калі толькі сустрэнеца з Лукашэнкам. Малапрайдападобна, што прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, не ведаў, што адбываецца ў Мінску і „какой парень владеет этим государством”. З другога боку, які інтарэс Рэспублікі ў тым, каб паслабляць пазыцыю прэзідэнта Беларусі, які праводзіць палітыку русіфікацыі не менш паспяхова, чым граф Міхайл Мураўёў. Размова з Пуціным на тэму Лукашэнкі зусім пазбаўлена сэнсу, таму што ніякі іншы палітык не будзе так аддана працаўца на Рэспубліку, якік прэзідэнт Беларусі.

Візіт Пуціна ў Польшчу выклікаў вялікія спадзяванні мясцовых палітыкаў, бізнесменаў, журналістаў і звычайных грамадзян. Рэспубліка з ворага раптоўна пераўтварылася ў патэнцыяльнага збаўцу, які можа кінуць выратавальнае кола польскай гаспадарцы, якая ледзь трymаеца на паверхні. Раней, аднак, напэўна некалькі раз пераліцаць у Маскве ці варта аблігчаць палякам жыццё. Рускія заўсёды глядзялі на палякаў вачыма Дастаеўскага, а пасля 1989 г. іх адмоўнае ўспрыманне „сяброў” толькі ўзмнілася. Шмат часу яшчэ пройдзе, калі палякі і расіяне перастануць сябе баяцца і ўзаемна сабою пагардзяць, але безупынна будуть яны пра сябе ўвесці час думак. У гэтым мышленні Беларусь выглядае як зона іміграціі, якую можна беспроблемна перасякаць. Напэўна ні адзін, ні другі бок не разглядае гэтай краіны як перашкоду ў наладжванні контактаў паміж палякамі і расіянамі. Нібы Беларусь фізічна не існавала.

Яўген Міранович

Інспірація

— Юраська, ратуй! — Сонька Карэтка ўзняла свае воўчыя вочы ў шэрае неба Беластока.

Ад чатырох месяцаў не тхнула яе натхненне. Наша пісарка як змалочаны снапок пшаніцы, ляжала ў літаратурнай саломе і заводзіла ваўкавынныя напевы. Пра горкую безграшовую долю, пра малойца які з'ехаў за Дунай, пра маладыя гады якія следам таго малойца ўцякалі і не мелі патрэбы вяртацца.

Соня не любіла графаманская сечкі, прасякнутай потам мужыцкага валёнка. Яна верыла ў сэнс слова і яна хацела пісаць кульставыя тэксты! Узорам, пакуль недасяжным, быў для яе Юрась Струк, сонечны паэт і рыцар у адной асобе, аўтар кульставай паэмы „Сперма каня”.

* * *

Юрась Струк, як той анёл з яснага неба, зваліўся ў Беласток на праваслаўнае Юр'я. На вуліцах горада пахацела вясной. Наш паэт рашуча крочыў у радыё „Грацыя”.

— Зноў будуць на мне нажывацца там камфарністы-журналісты, — думаў, — дзе гадзіны будзе такі за язык цягаць, а пасля нават жэрці не дасці!

На рыначку Струк набыў яшчэ ад супродзіча з Ваўкавыска пляшку *Крыштал*.

— Вось які я бізнесмен, — папракаў сябе Юрась, — мала што на ўласны кошт прыехаў, то і яшчэ... з дрываемі ў лес цягніця. Гарэлачкай пай крывасмокай!

Юрась не меў выхаду, — сёння былі яго імяніны. Святы Юры быў не адно яго патронам, час ад часу ён пароў свайму імянінніку феерверачныя фокусы. И сёння, здавалася Струку, — здарыцца нешта феерверачнае.

* * *

Соня Карэтка, як кожнага дня ў чатыры пасля абеду, уключыла „Грацыю”. Як раз ішлі пажаданні ўсім Юрым, Жоржкам, Георгіям, Жорам. У якасці музычнага падарунка рэдактар Калосік падабраў шэдзёр калектыву „Залатое кальцо” — „Судзьбу”. Сам рэдактар не любіў рускай папсы, — але служба не дружба! Слухачы „Грацы”, асабліва з-пад Міхалова, як апантаныя званілі па радыё і дамагаліся „Судзьбы”. — А каб вас бура!!! — думаў на прыватны ўжытак Калосік. — Як не „Тапала”, то „Судзьба”... усё на мове *всемогучай*.

— А цяпер, — гаварыў далей з адчувальнаі палёгкай Калосік, — сюрпрыз!!! Для вас выступіць Юры Струк, паэт і імяніннік у адной асобе. У яго творах вы знойдзеце не адно долю-„судзьбу”. Там знойдзеце ёсць — сонца, каханне, змаганне...

Сонька Карэтка аж прысела ад пачутага. Так. Гэта быў момант... И Соня адчула, як перад ёй адкрываюцца дзесяткі вароты.

* * *

Тым часам у кафэ-бары М., ад абеду зядла спрачаліся. З галавой у спрэчку кінуўся нават вядомы маўчун і фатограф Міхаль Госць.

— Czy Dudko znów wystąpi w opowiadańiu Miry? — нібыта жартам, нібыта сур'ёзна спытаўся фатограф. Яго пытанне рэзала і балела. Бо кожны хацеў, як той Дудко, жыўём улезці ў кульставы твор Міры, вядомай таксама як Даміцэля і Арлец Армянскі.

— Пайшлі вы на х..., — какетліва ўрэзала зайдроснікам пісьменніца і з любасцю зірнула на Струка, з якім, паводле легенды, „вытрымоўала” ўжо адзінаццаць

гадоў, і які цяпер глытаяў уфундаваную ёю піцу „Фруці дзі марз”.

— Вы лепш бы надрукавалі маю „Сперму каня”, — перабіў п'янае гергатанне Юрась Струк. Не дачакаўшыся ніякага зацікаўлення з боку літ-бонзы, як звалі тут галоўнага Мірынага героя, Юрась пачырвaneў і зноў падумай пра свою крыху.

— I тут да шкарпэта абдуоць, — жахнуўся Юрась і ўпароў свой натхнёны зрок у шкляную столік кафэ-бара М. И нават не прыкметіў, як да іх століка падселася Сонька Карэтка.

* * *

Сонька Карэтка, пакуль пацэліла за славуты столік у М., дасведчыла вечнага. Адслухаўшы славутую радыёперадачу, яна аж скрунулася ад болю, аднак боскі электратракт натхнення ўраз узарваў яе на ногі і яна кінулася дзейніцаць. И яна, накінчыўшы на сябе чырвоную як кроў сукенку, лётам корка ад шампанскага высакачыла з хаты і пашыбавала ў цэнтр Беластока.

— I не дарма той святы Юры хадзіў за мной тры гады, — узгадвала яна і яшчэ больш загаралася. Як чароўная дачушка з-пад Белавежскай пушчы, рэчаіснасць адчуvala тры крокі наперад. Ужо здаўна тое ведала... Бывала, зайдзе на багаслужбу ў царкву, і толькі адно бачыць... як святы Юры па хрыбціне цмока лупіць!

— Юраська, ратуй! Ратуй, сокале ясны і шызакрылы, ратуй! — — — кричала ў духу Сонька і палала. Яна нават не заўважыла, як завітала была ў „Грацыю” і там, не сустрэўшы свайго Юрася, паперла ў М.

Па дарозе, здавалася ёй, што ажыў увесы горад, уся матэрэя. Як накупленыя, пераклікаліся лозунгі рэклам і магазінныя вітрыны. Соныцы здалося, што ажыўся і белы конь з яе асабістага календарыка ды выскапіўшы белыя зубы іранічна спытаўся: *A я то што табе — прычапі кабылі хвост? Заспявай для мяне гожую юраўскую песню!*

* * *

Ужо каля самога М. дарогу Соні перабег рыхы кот, аднак ёй не было часу думаць пра забабоны. У кафэ, быццам святы, з вачыма ўўесь, сядзеў яе Юрась. З кішэні светлых штаноў Струка, быццам меч, тырчай скрутак паперы. Сонька прыліпла зрокам у тое месца, быццам там і ляжала яе збаўленне.

— Бачу, ты зноў напісаў нешта кульставае? — папытала ня смела свайго ідала і замашыста перакуліла сотню гарэліцы, без закусі.

— Вядома, — прыгムурыў адно вока саларны госць, — як жа мне з абы-якім шмоццем да цябе, — адказаў ён ня смела і таксама махнуў сотню „Абсалюту”, без закусі.

Соня Карэтка зноў адчула, як працяж яе ток натхнення. I ёй, да нядайна сумнай і балочай, захацелася співаць... пра дзяўчыну-каліну, што пакахала малойца на вараным кані, і траўку-мураўку, зялёнай вінко і майскую расу-красу.

...

Феерверачнае здарылася і з нашым Юрасём, які не паехаў у той дзень дахаты, у Гародню. Яго таксама смальнула натхненне і пад уплывам ён напісаў кульставую паэму „Сперма бізнесмена”.

А... натхненне, як пляткуюць у М., давала не Сонька Карэтка, толькі яе каханак, мастак і філософ у адной асобе, Раман Каравайчык.

Ганна КАНДРАЦЮК

Наталля ГЕРАСІМЮК

* * *

Надзеі Артымовіч

Хвіля нарадзін

крык, плач

жыццё.

Жыццё

крык, плач і смех

смех і плач

гора і радасць.

Сказаці: „паэзія жыцця”

хлусня!

Паэзія жыцця

глупства.

Жыццё

цяжская проза

жыццё

шалёны вір у вар'яцім тэмпе

паспей — трымайся

не паспей — ...

жыццё — проза

маё — так

тваё — не

ты паспела

табе ўдалося

тваё жыццё — паэзія

ты — паэзія

ты — жыццё

дазволь дакрануцца

дакрануся і сплыве

на мяне

паэзія

ТВАЯ ПАЭЗІЯ

Муры

Не цярплю муроў

За імі зімна і нудна

За імі не відаць сонца

За імі не чуваць ветру

Яны не прапускаюць гукі

Яны як клетка

Не цярплю муроў

Чуюся за імі вязнем

Не, я не цярплю муроў

Як ставіць сцены — то са шкла

А лепи з паветра

Будуйце з водару палёў

З ёлілага ветру

З паху зямлі

З сонца, месяца, зор

Выпусціце мяне з муроў

Я не цярплю муроў

Свяча

Запалю свечку ў памяць аб памерлых

Аген'чык святы, як усмешка брата

асвятляе і сагравае душу

Няхай яе хопіць як найдаўжэй

Свечка гарыць, траціць форму,

распльываеца,

сиякае ўспылімі слязамі

Імгненне ўспыши

і цемра

свяча памерла

Можна запаліць наступную,

толькі брата ўжсо не будзе

21.03.2001 г.

Дэбют

Наталля Герасімюк

Нарадзілася ў 1967 г. у Бресте. Скончыла Брестскі пединститут. Працаўала ў школе ў пачатковых класах у Высокім. Дзяевіца гадоў жыве ў Гайнайцы. Вядзе бібліятэку ў Музеі беларускай культуры ў Гайнайцы. Матуля Палілінкі ды Міхалінкі.

— Пішу, бо мушу пераліць на паперу тое, што ходзіць па галаве і набалела ў душы.

* * *

могілкі

горад нябожчыкаў

скарбніца душі

крыжы, фотаздымкі

твары, даты, прозвічы

хто яны, што жывуць тут

толькі і ведаю:

нарадзіўся, памёр

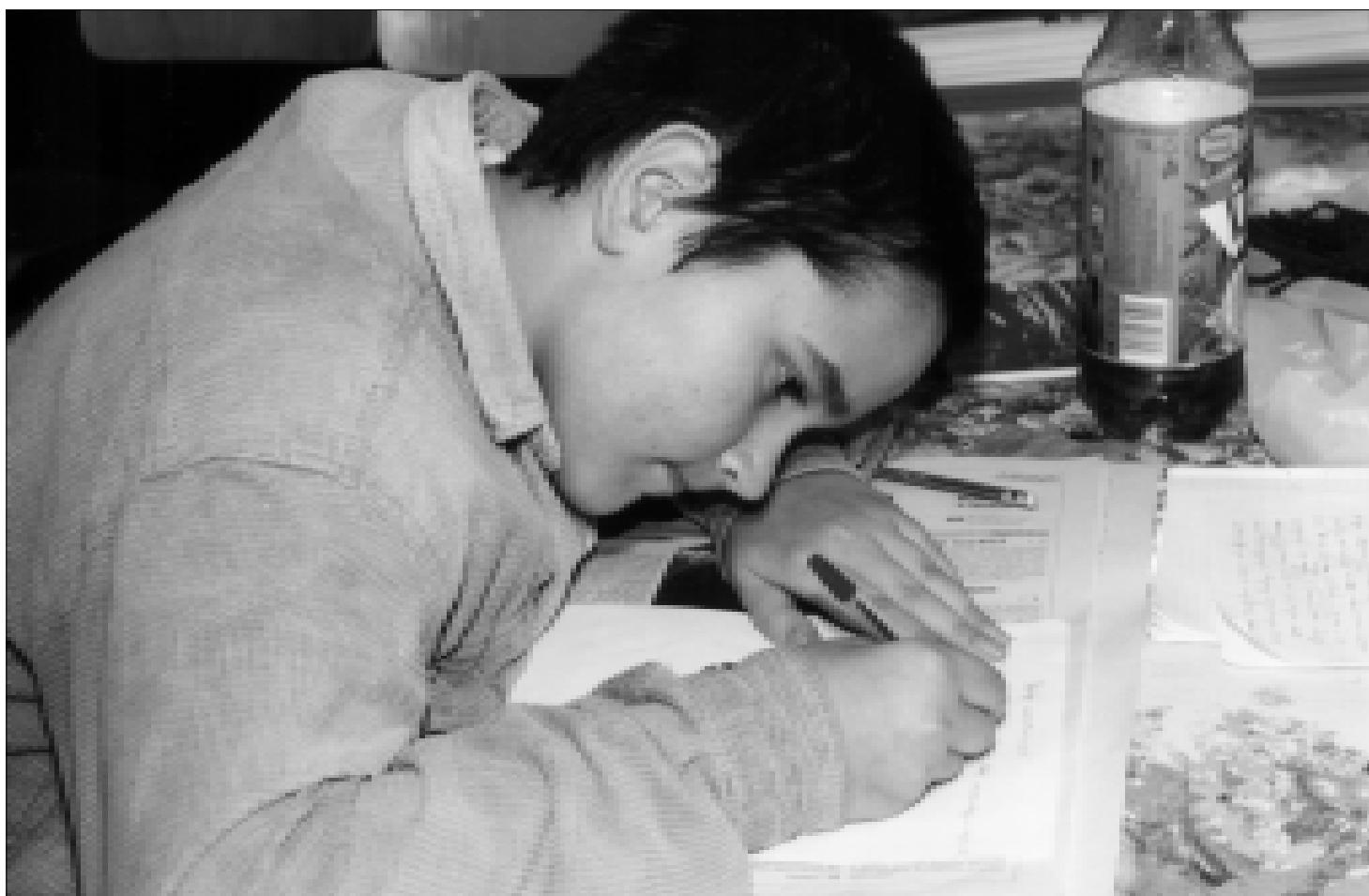
больш нічога

нічога

толькі спакой

Зорка

старонка для дзяцей

Пятрусь Сцепанюк.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

„Ніва” — родная газета

Заснежаная Нарва. Дзве гадзіны да абеда. Першая сустрэча — на вуліцы. Спакалі мы чалавека, які ведае „Ніву”, але... яе не чытае.

Наступная наша мэта — пошта. Працуець тут трох жанчыны. Яны гавораць нам, што людзі купляюць „Ніву” 2-3 экземпляры ў тыдзень.

Парк. Белы снег пакрывае дрэвы і лавачкі. Ідзе старэйши чалавек. На пытанне, ці ён купляе „Ніву”, адказаў: „Толькі з календаром”.

Крама „Рольмак”. Чалавек, які купляе „Ніву” за хвіліну адказвае на наша пытанне: „Чаму чытае гэтую газету?” „Таму, што ёсьць у ёй усё, што для мяне патрэбнае”.

Прыпынак. У гэтым месцы мужчына выказваеца нам пра „Ніву”. Гаворыць, што рэдка чытае яе, та-му што няма ў ёй эканамічных інфармацый.

Перад крамай „Нармет” сустрэлі мы сужонства. Даведаліся, што „Ніва” павінна быць у продажы ў цэлай Польшчы.

У мясцовай амбулаторыі старэйшая кабета сказала нам: „Ніва” — наша родная газета.

Наслухаўшыся нашых суразмоўцаў дайшлі мы да высновы, што „Ніву” чытае замала людзей.

Юстына ПАТЭЮК
і Агата КАПЕЙЧЫК
(„Нарвавік”)

Як я стаў агароднінай

На вечарыне ХХ Сустрэч „Зоркі” я атрымаў новае імя — назвалі мяне „Пятрушкай”. Узялося яно адтуль, што была калядка, у якой трэба было ўстаўляць імёны. Маё пападляшку атрымалася „Пятрушка”. Усе пачалі смяяцца і я не быў іншым, таксама смяяўся. Пасля гэтай вечарыны Оля і Наталька сталі мяне так называць увесел час. Не перашкаджае мне тое, але маю надзею, што маё новае імя не дойдзе ў мой клас. Калі даведаецца мая сям'я, таксама стане клікаць: „Пятрушка, хадзі да нас”. Аднак не перашкаджае мне тое — будзе успамін пра Сустрэчы.

Пётр СЦЕПАНЮК

Забыты кіркут

Кіркут — гэта месца забытае людзьмі. Аднак мы павінны часта наведваць магілы памерлых, наватых, якіх не ведаєм. Такім забытым месцам з'яўляюцца яўрэйскія могілкі ў Нарве. Кожны год у Дзень зямлі нарваўскія дзеткі наводзяць на ім парадак.

У другі дзень Сустрэч „Зоркі” пайшлі мы з рэдактарам на гэты могільнік. Ішли лесам. Дрэвы былі пакрыты снегам і гэта нам вельмі падабалася. Ужо на месца пачалі адгортаць снег з надмагільных пліт — мацэваў. Не мацлі мы аднак рас-

Ігар СІДАРУК

Дачушка

Я сёння вельмі рана ўстану,
Пяшчотна пацалую маму
І моцна абдыму татусю —
Я вас люблю. Я вам смяяся!

Згатую смачны ўсім сняданак,
Шчаслівай выскачу на ганак:
Дабрыдзень, родная зямля!
Дачушка я здаўна твая!

І потым, дзе бы я ні буду,
Адно ніколі не забуду:
Што я да вас заўжды вярнуся —
Дачка бацькоў і Беларусі!

Вершы Віктара Шведа

Матка і сынава апратка

Маці пачала сварыца:
— Як апрануў ты нагавіцы?
Я здзіўлена сваім аглядам,
Яны ў цябе наперад задам.

— Можа не варта, мая матка,
Звярнуць увагу на апратку.
Адкуль вядома — свет шырокі —
У бок які скірую крокі?

Спадарожнік Зямлі

Наставнік дзецям тлумачыць:
— Сцвердзіць упэўнена можна,
Што Месяц наш, не іначай,
Толькі Зямлі спадарожнік.

Вучань пытаецца гэтак:
— Якія ў Месяца шанцы,
Хто выстраліў Месяц з ракеты,
Рускія ці амерыканцы?

Лукаш

Лукаш Сікора — гэта адзін з пяці хлопчаяў, якія пабывалі на ХХ Сустрэчах „Зоркі”. Ён — вучань II класа Гімназіі ў Орлі. Выводзіцца з Тапчыкалаў. Як сапраўдны мужчына, Лукаш з'яўляецца адказнай і працавітай асобай. І, як большасць хлопчаяў, цікавіцца футболам. Як журналіст, паказаўся са станоўчага боку: ён — аўтар многіх тэкстаў, якія нейкім чынам пакажуць чытачам атмасферу ХХ Сустрэч „Зоркі”.

Міхась СЦЕПАНЮК („Нарвавік”)

На нарваўскім кіркуце.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

чытаць, што на іх напісана. Аглядаючы мацэвы, заўважылі дату — XVIII ст. Каля габрэйскіх надпісаў заўважылі зорку Давіда. Пасля кароткай пабыўкі, пачалі мы вяртацца. Пачало ўжо цымнець. У сэрцах мы адчулі трывогу. Здавалася, што хтосьці за намі ідзе...

Пасля гэтай вандроўкі мы зразумелі, што забытыя могілкі трэба наведваць. А калі ёсьць магчымасць, спісаць успаміны пра яўрэяў, якія калісьці жылі ў Нарве.

Іаанна ДУНАЙ,
кл. II „б” у Гайнайцы („Нарвавік”)

Вожык і Вуж

У лесе каля Нарвы жылі Вуж і Вожык — сябры. Імёны ў іх былі падобныя, але не любілі калі мядзведзь Мішка і зайчык Шарык блыталі іх.

Кожны дзень, каля сёмай вечара, яны заходзілі на сход звяроў наваколля, сядалі ў найцамнейшым кутку пад старым дубам, так, каб нікто іх не ўбачыў. Ніхто з імі не гаварыў, каб не паблытаць імёнаў і не зрабіць ім прыкрасі. Толькі Мішка і Шарык падыходзілі і, хаця ўжо навучыліся адрозніваць імёны, наўмысна насміхаліся і жартавалі з іх.

Вуж і Вожык прыйшлі дахаты, селі і думаюць:

— Чаму яны не могуць запамятаць нашых імёнаў? У нас падобныя толькі імёны, але ў саміх жа няма ніякага падабенства.

— У мяне калючкі, малы чорны

носік, а калі звінуся, выглядаю як мячык.

На тое Вуж:

— Я доўгі, слізкі і некаторыя бацьца мяне. На жаль, няма ў мяне яду, бо калі б быў, то гэтых дваіх укусіў бы так, што памяталі б мяне доўга.

Гавораць далей:

— А ведаеш, можа мы возьмем новыя імёны?

— Добра.

— Я буду Кальчатка.

— А я... я буду Доўгі Шнурок, адказаў Вуж.

Калі сябры паведамілі ўсёй лясной вёсачцы, на наступным сходзе Міша і Шарык пасябравалі з Кальчаткай і Доўгім Шнурком.

Ужо ніхто і ніколі не блытаў іхніх імёнаў.

Оля МАКСІМЮК

Школьнікі з Орлі.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Ганаруся сваёй школай

Я — вучаніца IV класа Пачатковай школы ў Орлі і пішу Табе „Зорка” першы раз. У маім лісце я хачу напісаць пра школу. У нашай школе вельмі атракцыйна. У нас ёсць зала з камп’ютэрнамі, мы раз у тыдзень маем там урокі. Ёсць таксама столовая, святліца і гімнастычная зала. У нашай школе настаўнікі вучань

нас замежных моў. У нас таксама міні-музей, у якім капанькі, макаткі, ручнікі, кросны, церніца, лямпы, куфэрак, гаршкі, саламянныя вырабы, старыя парты, стары ложак. Я вельмі рада, што ў нашай школе настаўнікі так нас любяць. Прывітанні Табе і цэлай рэдакцыі.

Сільвія Русіновіч

Міра Лукша і Рафал Сельвясяк у час XX Сустрэч „Зоркі”. Фота Ганны КАНДРАЦЮК

Польска-беларуская крыжаванка № 5

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным контрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў „Зорку”. Тут разыграем цікавыя ўзнагароды.

►		Burza	Drut	Majaczenie	▼		Tajemnica	Pegaz	▼
As	Dobro	▼	Balon	►					
Prysznic	►		▼						
Czarodziejka			Dom						Skrawek
►			▼						
Baron	►						Nos	►	
Sens		▼		Madam	►				
►									

Адказ на крыжаванку № 1: Сок, бор, вал, бал, пуп, дачушка, заранка, жаробка, кот, гай, кіт. Лоб, зара, радар, ларок, чабор, пункт, вушка, шапка, мат.

Узнагароды, пісьменны набор, выйграў: Эвеліна Гайко, Ілона Асіпюк і Юстына Федарук з Бельска-Падляскага, Наталля Такаюк з Орлі, Адрыян Гіншт з Дубін, Уршуля Міхалюк і Анна Адамюк з Чыжоў.

Шпіталь ці гасцініца — што гэта?

Калі мы прыехалі ў Нарву на ХХ Сустрэчы „Зоркі”, чакаў нас сюрприз. Мы ўпершыню былі на такіх Сустрэчах. Гасцініна „Пад акацыяй” у Нарве, у якой мы пасяліліся, звонку выглядала быццам шпіталь. Насупраць вакон была высокая агароджа. Як потым выявілася, была гэта спартыўная пляцоўка. На лесвіцы чакаў нас чарговы сюрприз, які зрабіў нам мароз. Лесвіца была настолькі коўзкай, што можна было на ёй забіцца, а прынамсі павыбіваць зубы. Аднак, калі мы ўвайш-

лі ў сярэдзіну будынка, убачылі прыгожы калідор. Рэдактары прывіталі нас сардэчна, размясцілі ў пакоях. Іх выгляд рабіў сапраўднае уражанне. Думка пра тое, што тут шпіталь, пайшла ў забыццё. Мы не ведалі, што будзем тут рабіць. Пакуль з’явіліся ўсе сустрэчнікі, нам было вельмі сумна, а белыя сцены пакояў ізноў наводзілі на думку шпіталь. Пасля абеду ўсё бачылася зноў інакш. Ужо ведалі, што будзе тут цікава. Хутка гэта аказалася праўдай.

Эвеліна Пліс і Івана ТРАШЧОТКА

Тэатралы з Боцькаў

Аднойчы я сядзеў з сябрамі ды пачуў цікавую і адначасна смешную гісторыю. Вось яна.

У час спектакля „Адказ грэчаскім паслам” людзі, калі пачулі слова „Адкуль вы прыбылі?”, падумалі, што пытанне накіраванае да іх, давай адказваць:

— З Боцькаў!

Публіка сядзеўшая побач так смяялася, што аж за жываты трymалася.

Мараль: калі будзе ў цябе магчымасць — ідзі ў тэатр, нават з экспурсіяй з Боцькаў!

Рафал СЕЛЬВЯСЮК,

II „Б” кл. Гімназіі ў Орлі

Сустрачанскі міні-слоўнік

БЕЗ АБРАЗЫ — пажаданне слухачам-сустрэчнікам, якім давялося выслушаць аплявуху „мучыцеляў”.

ДЕЯ ВУ — паводле рэдактара „Піяўцы” — раз гэта бар „U Wałodzi” ў Гайнавцы, раз — бар „U Władka” ў Хмельніце!

КАЛЕКЦЫЯ АШАЛАМЛЯЮЧЫХ ЗДАРЭННЯЎ — падзеі на XIX Сустрэчах „Зоркі”, бачаныя вачыма журналістаў-фельетаністаў цыкла... „З архіва X”.

LENA JESTEŚ DO NIEZDRAPA-NIA — такі атрымаўся пераклад „на

двохмоўны язык” польскай прымаўкі: „Lena, jesteś nie do zdarcia”.

НАЧЭЛЬНЫ КІРОЎНІК — сябра „народнага ветэрана”.

СУСТРАЧАНСКІЯ МАДОННЫ — „элегантныя дзівачкі”, „вядомыя паэтэсы”, „абстрыжаныя беларускі”.

СЧЭЛЕЦ — магічны персанаж у „чэшска-славацкім гараскопе”.

РЭЖЫСЁР — Янка-Сяргей Мароз?

ПАБУДКА — „удзільнік”, які ідзе раніцай па калідоры і крычыць „пабудка!”.

ПЕРАСКРОБАЛ — напр.: гэтую дзеянасць учыніў герой „Жыццёўтай маланкі”.

ПРЫШЧ — нішто, у канкрэтнасці, асоба якая стане канкураваць з „вядомай паэтэсай”!

Каб атрымаць падарунак, трэба было выступіць перад клоунамі.

,Ёлкі” ў музей

Бібліятэкар Беларускага музея ў Гайнаўцы Наталля Герасімюк разам з вучнямі Гайнаўскага белліцэя з 15 па 18 студзеня 2002 года арганізавалі „ёлкі” для вучняў падставовых школ Гайнаўскага павета, якія вучацца беларускай мове. У зале кіно Беларускага музея спатыкаліся вучні з Навакорніна, Арэшкава, Дубін, Чыжоў, Кляшчэляў, Старога Ляўкова, Нарвы і ПШ н-р 2, 3 і 6 з Гайнаўкі. Гуляла разам каля 400 дзетак.

Кожны дзень мерапрыемствы пачыналіся і канчаліся гульней у цырк. Вядучымі асобамі былі клоуны, якія намагаліся развеселяць дзяцей. Перад вучнямі выступалі разам з тыграмі і кракадзіламі дрэсіроўшчыкі дзікіх звяроў, фокуснік і акробатка з абручамі і скакалкамі. Пасля выступленняў белліцэістай адбываліся конкурсныя гульні, у час якіх выступаючыя асобы вучылі малод-

шых сяброў рабіць фокусы, круціць абручы і скакаць на скакалках. Вучні дэкламавалі вершыкі, спявалі песні і танцавалі пад беларускую музыку. На канец прыходзіў Дзед Мароз і раздаваў падарункі, а пасля за сродкі Гайнаўскага стараства арганізаторы частавалі вучняў наліскікамі.

— Мерапрыемства добра арганізаце, вучні добра гуляюць, — заяўвіла Агнешка Германовіч, настаўніца англійскай і беларускай моў у Падставовай школе н-р 6 у Гайнаўцы.

У гэтым годзе Наталлю Герасімюк, якая ў мінулым вяла мерапрыемствы, замясцілі гайнаўскія белліцэісты Кацярына Саўчук, Галіна Тарасюк, Аня Асіпюк, Магдаліна Вашчук, Эмілія Гарустовіч, Анэта Галімская і Адам Асіпюк, якія забаўлялі вучняў.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Пра Белавежскую пушчу

У Комплексе школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ў Гайнаўцы працуе выстаўка фатаграфій белліцэіста Міхала Андрасюка „Белавежская пушча ў маіх вачах”. Выстаўка арганізавана ў рамках праекта „Ахова прыроды ў маім рэгіёне”, які рэалізуецца ў Гайнаўскім белліцэі пад кірункам настаўніцы біялогіі Аліны Пліс.

Праект прымеркаваны да васьмідзесятай гадавіны існавання Белавежскага нацыянальнага парку. Апрача выстаўкі у ліцэі будуць арганіза-

ваны сустэрэны з эколагамі. Ужо арганізуецца другі выпуск фатаграфічнага конкурсу „Белавежскі нацыянальны парк у маіх вачах”, у якім удзел прымуць вучні белгімназіі і белліцэя. Вучні Комплексу школ з дадатковым навучаннем беларускай мовы ўдзельнічалі ў адукатыўным цыкле „Навошта нам мёртвия дрэвы”, які вялі працаўнікі Адукацыйна-прыродазнаўчага асяродка ў Белавежы. Чатыры разы белліцэісты выязджалі ў Белавежу і праводзілі там заняткі, на якіх знаёмліся з пушчанскімі відамі птушак, насякомых, грыбоў і дрэў.

На выстаўцы паказаны пушчанскія і прыпушчанскія краявіды ў розных порах года. На выстаўцы можна ўбачыць пушчанскія рэчкі: Нараўку, Лясную, Гвоздыну, Хвішчэй і Валічкайу, водныя, балотныя і пясчаныя месцы ў запаведніку „Старына”, урочышчы „Пагарэлцы”, каля вадасховішча „Семяноўка” і „Гнілец”, Скупава і прыгожыя

Міхail Андрасюк.

„Гурнянская лугі”, дзе знаходзіцца птушны запаведнік.

— Найчасцей фатаграфую краявіды. У час школьнага года фатаграфую разы два ў месяц, а ў час канікулаў часцей. Найбольш люблю фатаграфаваць дрэвы ў запаведніках — зламаныя, зваленыя, хворыя. Люблю, таксама, фатаграфаваць урочышчы, рэчкі і балоты. Добрыя здымкі атрымліваюцца зімой і раннім вясной, бо бязлістая дрэвы прапускаюць больш святла. Летам добра фатаграфаваць каля вады, на якой атрымоўваецца адлюстраванне неба, — рассказвае аўтар выстаўкі, вучань III „б” Міхail Андрасюк.

Юны фатаграфік прызнаецца таксама, што найбольш цікавіць яго птушкі: як тэма для здымкаў, і як навуковая спецыяльнасць. Пасля заканчэння ліцэя плануе вучыцца на арніталагічным аддзяленні вышэйшай навучальнай установы.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Якія мы людзі!

Хочаш быць шчаслівым — будзь ім!

Пятрук паходзіў з шматдзетнай сям'і і да такой ступені саромеўся гэтага, што не сказаў сваёй дзяўчыне праўды. Паведаміў ёй толькі пра аднаго брата Янку і сястру, якая жыла ў іншым горадзе. Дзяўчыне няўсям было, што можна саромецца братоў і сясцёў. Яна марыла пра тое, каб мець кагосці, бо яна ў бацькоў была адзінай дачкою.

У хлопца здарылася няшчасце. Яго брат трапіў у аўтамабільную катастрофу. Але гэта не быў той брат, пра якога ён сказаў сваёй дзяўчыне. Калі ён пазваниў ёй, ледзь не плачучы, што ў брата Косціка аднялі ногі, яна была ў шоку. У како? — спыталася яна, нічога не разумеючы. Бадай у Янка?! Не, тлумачыўся Пятрук, у мяне ж ёсць яшчэ адзін брат, а да таго яшчэ адна сястра. Ён выпаліў ёй адразу ўсё, што дагэтуль трymаў у таемніцы перад ёю.

Пятрук лічыў, што ў такой сітуацыі дзяўчына не толькі даруе яму яго недарэчную ману, але і спытае, ці не патрэбна яму нейкай дапамога ў сувязі з такім няшчасцем у яго сям'і. А яна разышлася не на жарты. Манюка, кryчала, пашукай сабе іншую, мо яна захоча слухаць тваю хлусні! У хлопца заняло дух. Не прадчуваў ён нават, што ўсё абернеца супраць яго. Што значыла яго дробнае ашуканства ў параўнанні

з тым, што сталася...

Пятрук страціў сваю дзяўчыну непатрэбна, без ніякага сэнсу. Больш яна не хацела з ім ні гаварыць, ні сустракацца. Не стала яна вышэй яго хлусні, не дапамагла нічым у яго бядзе. Думала толькі пра свой абражаны гонар, пра паніжэнне, якое адчула ад свайго хлопца. Чаму ён яе ашукаў!?

А хлопцу цяжка, праста немагчыма было ўяўці сабе, што мо яго дзяўчына зайдзросціла іншым і простила марыла пра тое, каб мець родных братоў і сясцёў, з якімі магла б падзяліцца сваімі дзяўчынімі справамі, летам паехаць на канікулы, а зімою сесці за святочны стол, дзяліцца падарункі ад Святога Мікалая. I, можа, уцешылася б, калі б адразу Пятрук сказаў ёй праўду.

А як жа ж ён мусіў зайдзросціца сваёй дзяўчыне, што яна ў бацькоў толькі адна! Яны — для яе, яна — для іх. Нікога лішняга. Поўнае самаадданне. Сорамна яму было за ягоную вялікую сям'ю, у якой даволі часта былі нястачы. Хаця выхавалі ўсе дзеци за сваёй, а не за пазычанае, дык часта яны абыходзіліся адным малочным супам, якога маці варыла заўсёды вялікую каструлю, а кожнае дзіця налівала сабе з яе і ела. Не хадзілі яны ў фірмавых джынсах, не мелі, як іншыя, мабільных тэле-

фонаў, не ездзілі ў школу бацькавым са-маходам і не бачылі ніводнай замежнай краіны. Нават на бутэрбродах ў школу іх маці грошай не мела.

Чаму так ёсць на свеце, што чалавеку добрым здаецца тое, што мае іншы?! Той, хто не мае дзяцей, зайдзросціца тым, у каго іх многа. А ў каго іх многа — хацелі б мець мала. Тоўсты зайдзросціца худому, а худы — тоўстаму. Той, хто мае апетыт, зайдзросціца таму, хто яго не мае, а хто не мае — таму, што яго мае залишне. Нізкі зайдзросціца высокаму, а высокі — нізкаму. У каго кучаравыя валасы — зайдзросціца таму, у каго яны прамыя, а той, у каго прамыя — таму, у каго кучаравыя.

Гэта ясна. Добра там, дзе нас няма. Але ёсць яшчэ так званая бескарыслівая зайдзрасць, пра якую калісці пісаў Мельхіёр Ваньковіч і называў яе zawiśe. А менавіта гэта такая зайдзрасць, калі шавец (не памятаю — з Крынак ці Саколкі) зайдзросціца біскупу з Вроцлава, што той стаў біскупам. Зайдзрасць, адным словам бессэнсоўная, якая выключчае нейкае спаборніцтва, ці хаяць б супрацоўніцтва.

Колькі разоў чалавеку даводзілася сустэрэца з праявамі таго ці іншага роду зайдзрасці — не злічыць. Знаёмыя паказалі нам сваю цудоўную, новую вілу. Я з захапленнем рассказываю сваяццы, як там. Ай, я там нікому не зайдзрошу, спыняе яна мяне, каб не нервавацца. А чаму ты маеш ім зайдзросціца, ты ж іх нават не ведаеш, стараюся растлумачыць ёй я, быццам вінаватая ў тым, што хосьці пабудаваў прыгожую вілу.

Адзін з маіх калег не дазволіў паспачуваць яму нават тады, калі ён меў чырвонаве вока ці ўкралі ў яго машину. Не, не скажу нічога, гаварыў. А чаму? Бо я буду цешыцца? А якая мне ад гэтага радасць, што яму баліць вока, ці ён не мае чым ездзіць? Ой, не. Хаця ён, відаць, бы цешыўся і думае, што ўсе так.

А-а-а, ужо ведаю: гэта ў яго жыванце бушуе маленъкая бестыя Helicobacter Pylori, пра якую не так даўно пісаў наш Вандал, хаця Арлянскі. І ў апошні час мне давялося пераканацца, што гэтая бестыя завалодала нават дзіцячымі страўнікамі.

Паслухайце, калі ласка. Летам, калі ў агародзе я вучылася пасля хваробы самастойна хадзіць, падышоў да мяне шасцігадовы пузач з суседняга доміка ды кажа: „Дык вы цяпер на інвалідскай хаяцься?!” „Ужо не, — адказваю я. — Ты ж бачыш, што я хаджу”. „Але вы ўсё ездзілі”, — не адступаўся малы. „Але толькі тады, калі была ў бальніцы”, — адгрэзлася я хлапчуку, якога, праўду кажучы, любіла. Што ён, бедны, быў вінаваты, што чуў размову мамы з татам, якія бачылі мяне ў час хваробы і домік якіх быў вельмі скромны. Мо нават скрамнейшы за наш.

Шчаслівы чалавек гэта той, хто ўмее знайсці радасць у тым, як ёсць. Які не зайдзросціца іншым і не цешыцца з чужога няшчасця.

„Хочаш быць шчаслівым — будзь ім!” — бясконца паўтараў оперны спявак Бруй-Бруевіч, які паміраў у бальніцы разам з маім бацькам. Нешта ў гэтым ёсць.

Ада ЧАЧУГА

Хацеў добра, атрымалася як заўсёды

20 снежня пасля абеду стаю я на прыпынку аўтобуса лініі № 10 па вуліцы Звежынецкай. Вечер са снегам круціца па вуліцы, нібы чэрці з ведзьмамі спраўляюць вяселле. Холад, але я выбраўся ў бітуро тэлекамунікацыі за тэлефоннай кніжкай, бо па вуліцы Варшаўскай не даставаў, хаця там плаціў абанемент.

Падыходзіць да мяне пажылая пара (пасля аказалася, што гэта сужонства з Гайнаўкі) і пытае, як ім даехаць да вакзала. „Да вакзала ПКП?” — пытаю. „Так”. „А во, праз хвілінку-дзве будзе аўтобус дзесятка і вы ёю заедзеце да самюткага вакзала”. Разам мы селі на аўтобус і я яшчэ ім сказаў: „Прашу, калі ласка, гэта мой аўтобус і я вам фундую праезд”. Яны коса на мяне паглядзелі і падаліся ў пярэднюю частку аўтобуса.

Калі аўтобус ад ронда ля філармоніі ўехаў на вуліцу Складоўскай, запаволіў бег. Перад ім стаялі самаходы аж да вул. Легіновай. Я не ведаў у чым справа: нейкая аварыя, падумалася. Праз нейкае паўгадзіны або і болей, даехалі мы да прыпынку на Ліпавай. Але яшчэ перад гэтым я пайшоў да пары гайнаўян і спытаў адкуль гэта цягнік з Беластока едзе ў Гайнаўку? А яны мне адказалі, што едуць у Бельск. Тады я ім гавару, што калі аўтобус будзе так паволі ехаць, то яны спозняцца на цягнік. „У колькі гадзін ваш цягнік?”, „Дзесяць па трэцій”, — адказалі. Да ад'езду заставалася гадзіна часу. Тады я ўжо без жарту ім рапо: „О, калі выйдзеце на гэтым прыпынку з дзесяткі, то будзеце мець аж тры аўтобусы да вакзала і толькі адзін пралёт”.

У нашу размову ўмяшалася вымалюваная прыгажуня, а пасля яе падтрымалі іншыя пасажыры, абвініўшы мяне, што ўводжу ў зман старэйших людзей. Гайнаўяне адварнуліся ад мяне з нейкай

антыпатыяй. Я пайшоў да пярэдніх дзвярэй і стоячы слухаю, як з мяне супольна смяюцца. Па дваццаці хвілінах вадзіцель даехаў пад бітуро тэлекамунікацыі. Я пакуль высеў, яшчэ раз падышоў да гайнаўян і сказаў: „Bardzo raźstwa przepraszam, że się wtrącam w nie swoje sprawy, ale powinniście państwo słuchać ludzi życzliwych, a nie pięknuch”. Жанчына са смехам сказала: „Dziękuję, ale my już jakoś damy sobie radę”.

Я пайшоў у бітуро, уладкаваў справу і свабодна перайшоў вуліцу, бо самаходы ў адзін і другі бок маставой стаялі, а не рухаліся і я стаў на прыпынку. Але падумалася мне, каб пайсці вуліцай св. Роха на вакзал і высветліць сітуацыю. Пайшоў памаленьку, бо і люблю такое надвор'е, і заадно пабуду крыху на паветры. На пероне было крыху людзей, але „маіх” не было. Тады зайшоў і ў пачакальню. Нідзе іх не спаткаў. Чакаў на пероне, пакуль не адправіўся цягнік у Бельск, які ад'ехаў без „маіх”. А я пайшоў на аўтобусны прыпынак, каб ехаць дамоў. Не адчуваў сатыфакцыі, што „добра ім так!”, але падумаў: „які мы людзі?”

Калі я на другі дзень аб гэтым расказваў свайму сябру, той аж пачырвaneў ад смеху, а я толькі падумаў, што хацеў добра, але атрымалася як заўсёды. Бо хіба мая фізіяномія не выклікае даверу ў дрэнных людзей. „Добра табе так, — сказала жонка, — бо ты заўсёды прэш нос туды, куды іншыя не пруць. Колькі ты меў прыкрасцей у аўтобусах за тое, што не можаш цярпець, калі моладзь сядзіць, а старыя і хворыя стаяць”, — запытала жонка, а я замаўчаў і ўжо буду маўчаць далей, бо вось, такія мы. А яшчэ хотыці меў нахабнасць сказаць, што „чалавек — гучыць горда!”.

Васіль ПЕТРУЧУК

падкрэсліў, што святыя айцы рэкамендавалі людзям, якім сямейнае жыццё не дазваляе сканцэнтрацацца на малітве днём, уставаць наччу і маліцца перад выхадам на працу. Некаторыя айцы пропанавалі ўставаць на малітвы апоўначы і чытаць акафісты Божай Маці.

Дакладчык расказаў як малітвіся святыя айцы. Напрыклад, прападобны Сілуан Афонскі маліўся ажно да сваёй духовай знямогі, а прападобны Серафім Сароўскі тысячу дзён ставаў на малітву на камень. Падкрэсліваў ён, што сілы для малітвы паяўляюцца дзякуючы Божай ласцы, якую можна выпрасіць молячыся. Перасцерагаў ён, што дэмонаў ўсялякім сіламі адцягваюць людзей ад малітваў і прапанаваў змагацца з перашкодамі, якія падкідаюць людзям злыя сілы. Рэкамендаваў адкінуць сваю ганарлівасць і выбраць пакорлівасць у адносінах да іншых людзей. Пропанаваў маліцца кароткім малітвамі з дапамогай чотак і карыстацца парадамі, якія можна знайсці ў праваслаўных кніжках і ў свяшчэнні.

Аляксей МАРОЗ

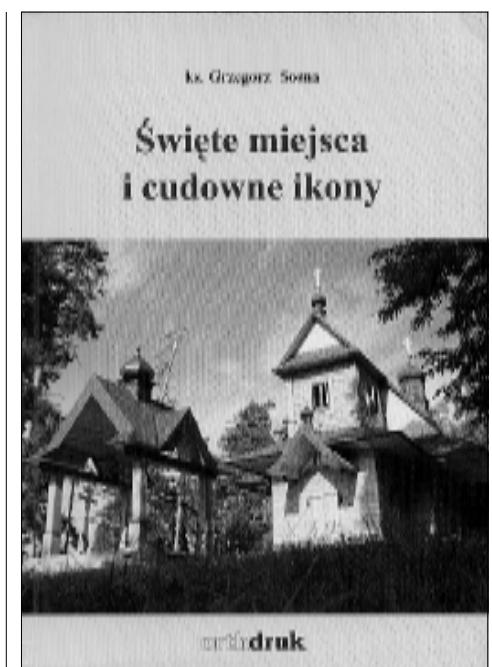
Незвычайнія месцы і іконы

Першая пісьмовая згадка пра цудадзейныя іконы на Падляшшы паходзіць з XIII стагоддзя. *Inaczejski letopis* пад 1260 г. згадвае ікону Спаса Ізабаўніка ў Мельніку, а пад 1269 г. — ікону ў Прачысценскай царкве ў Бельску. Больш ведаў пра цудадзейныя іконы змяшчаюць пісьмовыя кропіцы XVI-XVII стагоддзяў.

Паводле традыцыі, цудоўныя іконы з'яўляліся простым людзям здалёк ад сядзіб — найчасцей у лесе, на гары, над рэчкай. На гэтых месцах узікалі храмы, да якіх паломнічалі вернікі з блізкага і далёкага наваколля. У выніку шматлікіх войнаў, асабліва абедзвюх сусветных у мінулым стагоддзі, пасярэдні многія храмы і іконы. Асабліва трагічнай была I сусветная вайна, у выніку якой не ўсе вывезеныя ў час бежанства іконы вярнуліся з Расіі ў свае цэрквы, а некаторыя трапілі ў каталіцкія касцёлы.

Найболыш вядомым на Падляшшы цудадзейным месцам з'яўляецца Святая Гара Грабарка, якая ў дзень Праабражэння Гасподняга прыцягвае дзесяткі тысяч паломнікаў. Усе таксама ведаюць пра Супрасльскую ікону Божай Маці і Дабравешчанска манастыр. Але няמנогі ўжо чулі пра іконы ў Браньску, Журобічах ці Гадышэве. Колькі на Беласточчыне цудадзейных месц і ікон? З гэтым пытаннем знаёміць нас новая книга нястомнага даследчыка мінулага Праваслаўнай царквы а. Рыгора Сасны. У працы *Святыя месцы і цудадзейныя іконы** аўтар змясціў трынаццаць артыкулаў пра незвычайнія месцы культуры і трыцаць два — пра цудадзейныя іконы. Прыгадаем, што фрагменты некаторых артыкуулаў раней друкаваліся ў „Ніве”.

У першай частцы кнігі даеца апісанне святых месцаў: цудадзейных кропіц (Бахуры, Грабарка, Градалі, Катэрка, Кнарыды, Крынічка, Курашава, Пяценка, Пятрашкі, Святая Вада), каплічкі ў Кажанах, месца былога манастыра ў Адрынках і Зверак — радзімы св. Гаўрыла. Аўтар спасылаецца на пісьмовыя кропіцы, цытуе дакументы, параўноў-

вае мясцовыя легенды з вызначэннямі гісторыкаў, указвае на няяснасці і высвяtle сумненні.

У другой частцы кнігі ў падобны спосаб апісваюцца цудадзейныя іконы, у ліку якіх 21 ікона — розныя па тыпалогіі выявы Божай Маці. Самыя шанаваныя вернікамі іконы знаходзяцца ў Супраслі, Бельску-Падляшкім, Гадышэве, Краснастоку, Райску, Старым Корніне і Пухлах. З бежанства не вярнуліся арыгіналы Беластоцкай, Райской, Старакорнінскай і Супрасльскай ікон Божай Маці, а Гадышэўская, пасля вяртання з Расіі, у 1928 г. апынулася ў каталіцкім касцёле ў Гадышэве. Памяць аб апошній іконе праваслаўная ўшаноўваецца і цяпер — на другі дзень Святой Тройцы перад копіяй гэтай іконы служацца малебны.

Кніга — свайго роду энцыклапедыя праваслаўных цэнтраў рэлігійнага культу на Беласточчыне, якая павінна зацікавіць не толькі праваслаўнага чытача, але таксама рэгіяналісту, якія вывучаюць шматнацыянальнае Падляшша.

Вітаў ЛУБА

*ks. Grzegorz Sosna, *Święte miejsca i cudowne ikony. Prawosławne sanktuaria na Białostocczyźnie*, Białystok 2001, ss. 396.

Гайнаўская белгімназісты.

Калядованне на Гайнаўшчыне

[1 ♂ працяг]

Зараз у асяродку жывуць не толькі бяздомныя людзі, але і старэйшия, і адзінокія. Гэта не толькі начліжка, гэта прытулак для бесхатнікаў. Маюць яны тут забяспечаную медыцынскую апеку і харчаванне.

Асобы патрабуюць дапамогі дэталёвую інфармацыю атрымаюць пад нумарамі тэлефонаў: 681-55-21 і 681-55-04.

(яц)

ная група з Кляшчэляў, якая падрыхтавала тэатральную сцэнку, звязаную з калядованнем. Да ўсіх каляднікаў падыходзіў Дзед Мароз з падарункамі і дыпломамі. Вылучаныя групы атрымалі узнагароды.

Аляксей МАРОЗ
Фота аўтара

Асяродак для бяздомных у Трасцянцы

У Трасцянцы (Нарваўская гміна) працуе асяродак для бяздомных і пажылых людзей. Месца ў ім хопіць для 15 чалавек. Называецца ён Дом сацыяльной апекі Праваслаўнага асяродка мілосэрнасці ў Трасцянцы. Знаходзіцца ён у будынку былой пачатковай школы, які прадназначылі з гэтай метай гмінныя ўлады.

Зараз у асяродку жывуць не толькі бяздомныя людзі, але і старэйшия, і адзінокія. Гэта не толькі начліжка, гэта прытулак для бесхатнікаў. Маюць яны тут забяспечаную медыцынскую апеку і харчаванне.

Асобы патрабуюць дапамогі дэталёвую інфармацыю атрымаюць пад нумарамі тэлефонаў: 681-55-21 і 681-55-04.

Падзеі 1863 года ў мястэчку Крынкі

Студзенская пайстанская 1863-1864 гадоў да сённяшняга дня выклікае рамантычна-патрыйтычныя пачуцці ў палякаў, беларусаў і літоўцаў. Неардынарныя падзеі гэтага часу сапраўды адыгрываюць важную ролю ў выхаванні нашчадкаў, даюць прыклады патрыйтызму. Узгадваюцца Рамальд Траутут, Кастьес Каліноўскі, дзесяткі тысяч шляхцічаў, мяшчан, сялян, святараў... Пра пайстанске напісаныя вялікай колькасцю кніг. Усе галоўныя героі і ворагі вядомыя, падлічаны ахвяры, ушанавана памяць.

Архіўныя сховішчы праліваюць светло на ўсё новыя і малавядомыя старонкі мінульых падзеяў. Асабліва цікава прасачыць ход пайстанскаў праз прызму лакальны (рэгіональны) гісторыі. Гартуючыя старонкі старых архіўных спраў, натрапіў я аднойчы на звесткі тых часоў са знамітага мястэчка Крынкі. Магчымы, камусыць падасца цікава.

21 красавіка 1863 г. гродзенскі земскі іспраўнік дакладваў гродзенскаму вайсковаму генерал-губернатару, што крынкаўскі власны чыноўнік, сакратар Заўсінскі 20 красавіка паведаміў аб прывозе ў мястэчка трох параненых інсургентаў. Тыя некалькі дзён раней знаходзіліся ў ксяндза крынкаўскага касцёла Эйсманта. Па апытаці параненых праз Заўсінскую высыветлілася: першы — Караль Зілінскі з г. Варшавы — быў сілай забраны ў „шайку”. Калі аднаго вечара вяртаўся да хаты з-пад Лазенак, яму заступілі шлях два паны, прыклалі да грудзей рэвалвер і загадалі ісці з імі, не зважаючы на просьбу адпусціць яго. Другі — Якуб Паплаўскі з Беластока — амаль паміраючы, патлумачыў, што да яго прыйшлі 10 п'яных мужчын і забралі з сабою. Трэці — Карадаль Бжазінскі з Сакалова — паведаміў, што ён без віны церпіць, згубіўшы вусны і нос, і прасіў лекарскай дапамогі. Усе троє параненых казалі, што яны невінаватыя, а вінаватыя памешчык маёнтка Краснікі Васітыч і ксёндз Вяліка-Эйсмантаўскага касцёла Малеўскі. Аднак у чым віні апошніх Заўсінскі не паведамляе.

Крыху больш за паўмесяца на імя гродзенскага губернатара быў накіраваны чарговы рапорт гродзенскага земскага іспраўніка ад 7 мая 1863 года. У ім паведамлялася, што а 7 гадзіне вечара 5 мая ў мястэчку Крынкі невядома адкуль прыбылі 30 узброеных і на конях асоб. З імі былі дзве невядомыя асобы, якія паказалі інсургентам месца размяшчэння валасной канцыляры. Там на той час знаходзіўся пісар Горскі, якому не зрабілі ніякай шкоды, а толькі папярэдзілі, што яго чакае смерць, калі ён дзяліце аўтарытэтам. Потым інсургенты заехалі ў цэнтр мястэчка і, паклікаўшы да сябе некалькіх мясцовых жыхароў, якія знаходзіліся

ў тым месцы з цікаўніццю, абвесцілі ім свой „Маніфэст” наступнага зместу: „1. З дадзенага часу ўсе часоваабавязаныя сяляне вызываюцца ад усіх павіннасцяў. 2. Зямля, якою яны валодаюць, з'яўляецца іхнай уласнасцю. 3. Рэакціўны набор сялянам дараваны на 15 год. 4. Усе сасловія роўныя, без залежнасці. 5. Хто толькі можа павінен ісці з імі на бой для хутчэйшага вяртання Стара-Польскі”. Пасля гэтага яны паехалі да мызы мястэчка Крынкі, якая належала палкоўніку Ліпгарту і забралі са стайні 2 коней коштам 170 рублёў і сядло коштам 8 рублёў. Затым, пад’ехаўшы пад дном Ліпгарта, дзе знаходзіўся „управитель имінія” Глябовіч, запатрабавалі гарэлкі і ежы. Не ссядаючы з коней, пачаставаліся і паехалі шляхам, што вёў за Пагулянку ў в. Белагорцы. Вечарам 5 мая інсургенты запатрабавалі ад пісара валаснога прайлення Скарупкі грошай з касы. Аднак не знайшоўшы ні капейкі, далі пісару загад за подпісам нейкага Йота, якім ён папярэджаўся аб пакаранні ў выпадку даношу. Апоўначы 20 інсургентаў напалі на двор Крынкі, дзе шукалі „ўпраўляючага”. Пачабута, якому пагражалі смерцю. Не знайшоўшы апошняга, забралі 2 коней, падводу, авес і з’ехалі невядома куды.

Прыстаў крынкаўскага 2-га стану Румель 19 мая даносіў аб тым, што, па інфармацыі местачковага жыда Хацкеля Зуца, уnoch з 16 на 17 мая ў м. Крынкі знаходзіліся інсургенты колькасцю 30 асоб. Яны прыехалі па дарозе з мызы Астравец. Паклікалі да сябе крынкаўскага старасту і загадалі паставіць вакол мястэчка пікеты. На плошчы прачыталі „возмутітельный манифест”. Даведаўшыся, што на месцы адсутнічае становавы прыстаў, інсургенты паехалі да дому Ліпгарта, дзе вячэралі, доўга пілі і спявалі польскія гімны. Пасля гэтага, па словах жыда Зуца, яны накіраваліся непасрэдна да яго хаты, падгавораныя мясцовым мужыком Аляксандрам Касоцкім. Зайшоўшы ў хату, інсургенты паведамілі, што гэтага жыда трэба павесіць і накінуць на шию пятлю. Аднак нейкі шум на вуліцы перапалохau іх, яны хутка павыбягали з хаты, што дазволіла жонцы перарэзць вяроўку і такім чынам выратаваць свайго мужыка. Як паведаміў Хацкель Зуц, сярод паўстанцаў ён пазнаў памешчыка Белацоцкага ўезда Кабылінскага з двума сынамі і двух сыноў памешчыка Сакольскага ўезда Де-Рамера з маёнтка Астроўка. Кабылінскага іншыя называлі „Палкоўнікам”. Актыўны ўздел у пакаранні Зуца, па яго словам, прымаў і валасны пісар Скарупка, які казаў, што гэта помста за першы данос Хацкеля расіянам у Саколцы. З Крынкі інсургенты накіраваліся на мызу Крушаўляны, дзе знаходзіліся ўсю пятніцу.

Генадзь СЕМЯНЧУК

Ціхая вёска

Перад святам Ражджаства Хрыстовага кожная праваслаўная сям'я рыхтуеца як можа найлепш, каб як найпрыгажэй правесці свята, вядома, што прыедуць дзесяці ды ўнукі з горада. Унукам купляюць розныя ласункі, а з дзесяцімі сядяюць за стол да супольнай вячэры. І тут, вядома, без чаркі не адбудзеца.

Помню я добра, калі пасля вайны, напрыканцы саракавых і ў пачатку пяцідзесятых гадоў мінулага стагоддзя ў вёсцы Бялкі перад святам Ражджаства Хрыстовага хлопцы вечарамі рыхтавалі гвозды, аблеклівалі іх каляровай паперай, а потым змазвалі ільняным але-

ем, каб лепш прасвятляліся, калі ў сярэдзіне гвозды запалаць свечку. Ну, вядома, тады трэба было пільна глядзець, каб гвозда не загарэлася.

Дзяўчаты таксама збіраліся вечарамі па чарзе на г.зв. пакудзелле. Адны пралі лён або воўну на калаўротку, іншыя збіраліся вышываннем ручнікоў, макатаў, абрусаў, уручную рабілі сурвэткі, карункі да ручнікоў, вязалі пруткамі. Ішлі да іх хлопцы ды разам спявалі і развучвалі калядныя песні. Хлопцы яшчэ на некалькі тыдняў да Руздва ў нядзельную раніцу збіраліся і ішлі пешшу ў Сацы, каб наняць музыканта на забаву.

На першы дзень свята пасля абеду хлопцы і дзяўчаты збіраліся разам ды ішлі калядаваць. Зароблены падчас калядавання хлеб зайсёды аддавалі бяд-

Добрае слова аб палкоўніку

9 верасня 1944 г. паміж Беларускай ССР і Польскім Камітэтам Нацыянальнага Вызвалення быў падпісаны дагавор аб рэпатрыяцыі з Польшчы ў БССР грамадзян беларускай, украінскай і рускай нацыянальнасцей і рэпатрыяцыі палякаў з Беларусі ў Польшчу. У дагаворы было зазначана, што рэпатрыяцыя мае быць праведзена на дабравольнай аснове. Але савецкія чыноўнікі былі прывычны ўсякае заданне „выполніть и перевыполніть”. Наехала тады многа савецкіх ваеных чыноўнікаў і агітатораў, якія сталі агітаваць пражываючых у Польшчы непалякаў, беларускай, рускай і ўкраінскай нацыянальнасцей, перасяліцца ў БССР, абыаючы ім там паляпшэнне жыцця, якога сталінскі апарат не меў прывычкі гарантаваць, а разбураная вайною краіна не мела магчымасці запойніць.

Начальнікам савецкай рэпатрыяцыі камісіі быў назначаны палкоўнік Круглікай, чалавек — як далей пабачым — на шчасце, досьць разумны. Камісія распачала сваю кіпучую, але неразумную дзеянісць. Узброенае польскае ультраправае падполле мігам прыкметыла, што кіраўнікі БССР і ССР вельмі слаба арыентуюцца ў актуальнай сітуацыі і ў многавяковай палітыцы Польшчы і што высяленне беларусаў, украінцаў і рускіх з Польшчы дае магчымасць стварэння ультраантысавецкай Польшчы, згодна лозунгу „Polska dla Polaków”. Запалалі Залешаны, Вілокі, Вулька-Выганоўская, Зані. Па няпоўных даных ад 1944 па 1953 год на Беласточчыне былі забіты 2 782 чалавекі, у тым ліку старэчы, жанчыны і дзеці.

У той час у Беластоку, па вуліцы Вятратковай 19 пражываў беларускі дзеяч Піліп Кізевіч. Аднойчы зайшоў да яго начальнік савецкай рэпатрыяцыі камісіі, палкоўнік Круглікай.

Я паставіў бутэльку гарэлкі, — расказваў Піліп Кізевіч, — і мы сталі выпіваць, закусваць і гутарыць. Круглікай паставіў мне пытанне: „Піліп Пятратович, растлумачце мне такую з'яву: збіраеща беларускі селянін разам са сваёй сям'ёй ехаць у Савецкі Саюз, загружaje ўсю сваю маёмысць на вазы, бярэ торбу або мяшок, насыпае лапатай зямлі са свайго панадворка, адсякае тапаром спарахнелую трэску з падрубы або вугла хаты, кладзе трэску ў мяшок з зямлёю і забірае гэта з сабою ў Савецкі Саюз”. — „А часта вы бачылі такое?” — запытаў Піліп Кізевіч. — „Даволі часта”, — адказаў Круглікай. — „Бачыце тав. палкоўнік, — сказаў Піліп Кізевіч, — беларускія сяляне і ўвеселі беларускі народ спакон вякоў абаранялі свае землі ад польскіх паноў

і слуг Рыма, спадзываючыся хаяць на нармальную падтрымку Расіі. І часта нейкай падтрымкай была. А цяпер гэта ж Расія, якая стала называць сябе Савецкім Саюзам, прымушае іх бадзяцца па неабсяжных прасторах краіны Саветаў, каб дагадзіць ворагам, якія толькі смяюцца з тупасці і блізарукасці савецкіх улад”. — „А дзе знаходзіцца этнічная граніца?” — запытаў Круглікай. — „А вы паедзіце па шашы з Беластока ў Варшаву і ў вёсцы Жулткі, распаложанай на рацэ Нарве, яшчэ цяпер пабачыце будынкі колішніх пагранічнай заставы і мытні, паколькі па Нарве праходзіла граніца між Расійскай імперыяй і Польскім каралеўствам. За гэтай граніцай ніяма ўжо няпольскага насельніцтва. Граніца была ўстаноўлена ў 1809 годзе ў час сустрэчы Напалеона з Аляксандрам I у Тыльзіце. З гэтага вынікае, што Напалеон з Аляксандрам I і іх дарадчыкамі лепш ведалі гісторыю і этнографію, чым савецкія таварыши, якія падпісалі дагавор аб прымусовым высяленні беларусаў Беласточчыны ў ССР. У 1939 г. яны таксама не ўмелі больш правильна правесці граніцу і далучылі да БССР Ломжынскі і Аўгустаўскі паветы суцэльна населенія польскім народам, нарабіўшы сабе толькі клопату. Калі б гэтыя паветы засталіся пад нямецкай акупацияй, то польскае насельніцтва ўключылася ў агульнапольскую барацьбу супраць гітлераўскай Германіі. Нельга весці такую блізарукую палітыку”.

Палкоўнік Круглікай быў ашаломлены прыведзенымі фактамі. „Паеду ў Мінск, у Акадэмію Навук БССР і параюся з вучонымі!” Вярнуўся цераз месец і зноў прыйшоў да Піліпа Кізевіча. „Усё, што Вы мне расказаў — гэта праўда. Вучоныя ўсё пачвердзілі. Падпісваючы гэты дагавор было зроблена глупства. З вучонымі раней ніхто не ўзгадніў. Далейшая рэпатрыяцыя ў ССР будзе прыпынена: паедуць толькі тыя, хто дабравольна падпісаўся ўжо на выезд”. Такім чынам добра адукаваны і патрыйтычна настроены чалавек выратаваў сотні тысяч беларусаў ад прымусовай эміграцыі і пакідання зямлі сваіх продкаў. Добрае слова трэба сказаць і аб палкоўніку Круглікаву, які аказаўся разумным і добрым чалавекам, які прыняў меры, каб выпраўіць бязглаздасць, зробленую тупагаловымі дзяржаваўлі, не маючымі нічога супольнага з народам.

Я многія гады дружыў з Піліпом Кізевічам, часта яго наведваў і ў нашых бясконцых гутарках ён дзесяці разоў вяртаўся да размоў з палкоўнікам Круглікам.

Мікалай КАПЧУК

Хаць тады жылося намнога бядней, але было весела. Бывала, выйдзеш на вуліцу ў цёплы вечар, то пачуеш з розных бакоў спевы. Спяваліся пераважна рускія песні.

Цяпер калі да мяне ніхто не прыехай на свята — пад’елі мы з жонкай, пагутарылі і прыкра нам было, што ніхто з дзяцей ды ўнукаў нас не наведаў. Крыху сціснула за сэрца ды слёзы паявіліся ў вачах, але што ж зробіш — яны ўжо маюць свае сем'і, свае клопаты ды..., маўшы, не хоцуць, каб ім старыя перашкаджалі. Вядома, што бацькі добрыя тады, калі мы юць пялюшкі. Усё памалу мяняеца. На Каляды не было патанцоўкі ні ў майі вёсцы, ні ў Пухлах, Сацах, Жыўкове, Малынцы, Каўпаках, Патоцы, Гознай, Агародніках і Саках. Весялілася толькі Трасцянка.

Мікалай ЛУК'ЯНЮК

Войт двойчы адмовіў

Ад двух гадоў сяляне Орлі і наваколля баяцца за бяспеку сваёй жывёлы ў полі. Прычына гэтаму — бяздомныя сабакі, якія загрызаюць або калечачця цялят. Толькі ў адным месяцы май мінулага года, страты ў дабытку пацярпелі чатырох сялян з Орлі, Кашалею, Спічкоў і Міклашоў. У адпаведнасці з законам аб ахове жывёлы, бяздомныя сабакі апекавацца павінна гміна. Арлянскі самаўрад грэбалаў гэтым абавязкам, а пастанову аб вылаўліванні бяздомных сабак прыняў толькі ў ліпені мінулага года. Пацярпелія сяляне звярталіся да войта за кампенсацыяй, безвынікова. Аднак адзін з сялян накіраваў справу ў суд у Бельску. Справа цягнулася паўгода.

Расказвае Яўген Кубаеўскі з Орлі:

— 5 мая 2001 г. вывеў я цялят у поле. За дзве гадзіны пачаў як сабакі брэшчуць. Вярнуўся дахаты, узяў ровар і кажу жонцы: „Паеду да цялят, гляну, што там робіцца”. На месцы сука скочыла да мяне ў абароне сабак, то я ледзь адагнаўся роварам. Бачу, цяля ляжыць і ядуць яго сабакі. Удалося іх адагнаць. Рэшта цялят, штук чатыры, стаялі неспакойна ў купе. Адно з іх было моцна

пакусана. З дому пазваніў я на паліцыю і ветэрынару. Аказаўся, што ў цяляці адгрызены язык і трэба было яго забіць. Страціў я дvoе цялят па 150 кг кожнае. А думаў прагадаваць да восені і працаць. На гаспадарцы цяжка. У мяне сын вучыцца ў Беластоку. Я сам хварэю, патрэбны грошы на лякарства. Трэба падаткі плаціць, а як жыць?

Звярнуўся я да войта, каб дапамог, або зняў падатак. Але войт двойчы мне адмовіў. Паводле яго, віна ляжыць на баку ўласнікаў сабак, а яны бяздомныя, значыць, гмінныя. Давай я шукаць юрысконсульта і ехачу ў павятовую паліцыю. Там мне ўсвядомілі, што абавязак рабіць парадак з бяздомнымі сабакамі належыць управе гміны. Падаў Управу гміны ў суд. Справа цягнулася паўгода.

Расказвае Яўген Кубаеўскі з Орлі:

Адбылося пяць спраў. У выніку суд прызнаў рацю селяніну і прыгаварыў Управу гміны выплаціць яму 2 400 зл. кампенсацыі і вярнуць яму 413 зл. кошт практыкі.

Ці цяпер сустракаюцца сабакі ў полі? Не толькі ў полі, па вуліцы бегаюць і па звалках, — дадае Яўген Кубаеўскі.

Міхал Мінцэвіч

Вер — не вер

Астроне, прысніўся мне такі сон. Бачу грыбы. Назбіраў іх мой былы муж. Яны параскладаныя па ўсім пакоі — па два, трох грыбкі, але было іх агулам вельмі многа.

Найважнейшае, што яны былі, хаця натуранальныя, то дзіўных колераў: фіялетавыя, колеру бэзу, чырвоныя — і каплюш, і ножка. І мой былы муж быў такі задаволены, што назбіраў столькі грыбоў, усміхаўся. Што ўсё гэта можа абазначаць?

Крыся

Мне, Астроне, прыснілася, што я ў лесе. Цёмна, лес нейкі маркотны. Марозіць. А я прыйшла збіраць грыбы. Хаджу па гэтым лесе. Бачу замерзлы, з інем, мох. Дзе-нідзе знаходжу нейкі грыб. Але што гэта за грыбы! Нейкія невялічкія, бежава-карочневага колеру, быццам „войчыя” грыбы, якія не надаюцца для яды. Трапляюцца некаторыя грыбы, зусім замерзлыя. Я іх, аднак, бяру, бо думаю, што як адмерзнуць, дык можна будзе іх выкарыстаць. Што гэты сон прадвяшчае?

Лена

Бабанькі! Нешта вам на каханне, здаецца, сабралася.

Твой сон, Крыся, можа гаварыць за тое, што твой былы муж не спіць у шапку і жанчынамі не пагарджае. Тыя кучкі грыбоў могуць гаварыць за тое, што змяніе ён іх, як рукавіцы. Асабліва харектэрныя пры гэтым розныя колеры грыбоў, прытым цікавыя: фіялетавыя, колеру бэзу, чырвоныя. Значыцца, і бабы ў яго бываюць розныя, але цікавыя.

А твой сон, Лена, гаворыць аб нейкім смутку, як бы зімовым сне. Цёмна і холадна ў лесе, мох замерзлы, маркотна. Грыбы, якія маглі быць сімвалам кахання, у тваім сне кволыя, не-натуранальныя, як „войчыя”, або і зусім замарожаныя. Ты спадзяешся, што, калі назбіраеш тых замарожаных грыбоў, дык зможаш яшчэ іх нейкім чынам выкарыстаць. Я, аднак, мяркую, што з нейкага „адмарожанага” кахання табе карысці не будзе. Можа быць толькі смутак і жаль па страчаных надзеях, чаго ні табе, ні Крысі ні ў якім выпадку не жадае

Астрон

Душа радуеца

Адгалоскі

Прыемна чытаць артыкул, які радуе душу. І вось „Ніва” ад 25 лістапада 2001 г. надрукавала артыкул Адрыяны Семянюк пад загалоўкам „Каласкі”. Аўтарка вельмі ўпісані апісала гэты перспектывы маладыя калектыву з Беластока. Моладзь — дзяўчата і хлопцы — прыгожыя, стройныя, галасістыя і „каласісты”, быццам жытнёвые гоні. Відаць, ад гэтых „Каласкоў” будзе доб-

ры ўраджай на ніве беларускай песні. Добрую атмасферу ў калектыве стварае кіраўнік гурту Ала Каменская. У харыстай добра паставлены галасы. Маладому ўдзельніку „Каласкоў” Давіду Дубецу жадаю поспехаў, а перш за ўсё стаць песняром.

Вядома, дзе Беларускае таварыства, там і калектывы. Бурліць там таксама „Крыніца” для ўсіх і ўсюды.

Віктар БУРА

Фінансавыя складанасці прадпрыемстваў

На XXXII сесіі Рады Гайнайскага павета, якая праходзіла 27 снежня мінулага года, намеснік старшыні Рады Мікола Бушко звярнуў увагу на фінансавыя складанасці ў дзяржаўным яшчэ Машынным прадпрыемстве „Гамех”. Многія работнікі гэтага прадпрыемства знаходзяцца ў водпуску і не вedaюць дзялішага лёсу іх прадпрыемства. Стараста Уладзімір Пятрочук у справе гэтага прадпрыемства размаўляў з ваяводам, які мае стварыць для „Гамеху” Наглядную раду. Ваявода прапанаваў яму стаць старшынёю. Выказаў ён надзею, што новы дырэктар станоўча вырашыць спраўу фінансавых складанасцей. У галасаванні радныя вырашылі сустэрэнца з прадстаўнікамі новастворанай Гайнайскай гаспадарчай палаты. Радны Віктар Рэент мяркуе, што да складаных фінансавых умоў, у якіх апінуліся многія прадпрыемствы, спрычынілася глабальная палітыка ў краіне. Гмінныя ўлады мала могуць памагчы, бо іх невялікія бюджеты не дазваляюць зменшаваць падаткі, а тым болей павятовыя, якія маюць малы ўплыў на фінансавую дапамогу прадпрыемствам.

У час дыскусіі ўздымалася спраўа персанальнай анкеты, якую прыходзі-

ца запаўняць паступающим на працу — прынёс яе адзін з прадпрымальнікаў з Белавежы ў Гайнайскую стараства з просьбай распаўсюдзіць яе сярод беспрацоўных. У гэтай анкете адно з пытанняў датычыць веравызнання. Гэта выклікала пратест Гайнайскага аддзялення прафсаюза „Салідарнасць”, якое ў лісце ў Стараства спалучыла спраўу анкеты з планамі стварэння ўсходнега „Белавежскай пушчы” і ўзнікненнем Беларускага самаўрадавага форуму. Намеснік старасты Ежи Сірак патлумачыў, што згаданая анкета была даступна ў старастве толькі таму, што чыноўнікі не прыглянуліся ёй дакладна і абяцаў, што падобныя дакументы будуць дакладна аналізаваны. Стараста Уладзімір Пятрочук адзначыў, што спраўу анкеты нельга спалучыць ні з намерамі стварэння ўсходнега павятарэгіёна, ні тым больш з Беларускім самаўрадавым форумам, які не мае дачынення да Гайнайскага стараства.

Аляксей МАРОЗ

Аб'ява

Куплю гарчыцу і кмен, 0604242840.

Niva

ТЫДНЕВІК
БЕЛАРУСАЙ
У ПОЛЬШЧЫ

Выдавец: Праграмная рада тыднёвіка „Niva”.

Старшыня: Яўген Мірановіч.

Адрас рэдакцыі: 15-959 Бялысток 2,
ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149.

Тэл./факс: (0 10x 85) 743 50 22.

Internet: http://republika.pl/niva_bielastok/
E-mail: niva_bielastok@poczta.onet.pl

альбо: niva_bielastok@skrzynka.pl

Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
Галоўны рэдактар: Віталь Луба.

Сакратар рэдакцыі: Аляксандар Максімюк.

Рэдактар „Зоркі”: Ганна Кандрацюк-Свярбурская.

Публіцысты: Мікола Ваўранюк, Аляксандар Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярбурская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шаффран.

Канцылярыя: Галіна Рамашка.

Камп'ютэрны набор: Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: „Orthodruk”, ul. Składowa 9, Bielystok.

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstu nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłaty na prenumeratę na II kwartał 2002 r. upływa 5 marca 2002 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały „Ruch” na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na II kwartał 2002 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 115,00; pocztą lotniczą: Europa — 127,00; Ameryka Płn., Płd., Środk., Afryka, Azja, Australia — 153,00. Wpłaty przyjmują „RUCH” S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 12401053-40060347-2700-401112-005.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,40 zł, a kwartalnie — 44,20 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą lotniczą: Europa — 5,30 (68,90), Ameryka Płn., Afryka — 5,90 (76,70), Ameryka Płd., Środk., Azja — 6,50 (84,50), Australia — 8,30 (107,90). Wpłaty przyjmuję Rada Programowa Tygodnika „Niwa”, Bielystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta PBK S.A., I Oddział Bielystok, 11101154-401150015504.

Нука

Зорка

Сёньня я адгарнула тры беларускія эвангельлі і пераканалася, што ўва ўсіх трох перакладчыкаў — Луцкевіча, Сёмухі Станкевіча — менавіта па зорцы мудрацы, ці магі з усходу, даведаліся пра нараджэнне Хрыстова. Пабачыўшы зорку на небе, яны прыйшли пакланіцца нованараджанаму цару юдзейскому.

Зорка ў беларусаў ахоплівае сваім звязнінем і царкоўную, і нябесную, і паэтычную сферы. Згадаем „Зорку Венэр” Максіма Багдановіча, „Зорачкі” Сяргея Новіка-Плюна, „Гэта ты, мая зорка ясная” Адама Русака. „Засвяціла зора” — гэта праходзіць праз увеселіе фальклёру.

Зора — гэта першасны, больш старажытны варыянт, які, побач з гvezdai, належыць усім славянскім мовам. Адметнае хіба што тое, як па-рознаму разьмеркаваліся іх сынанімічныя спектры ў гэтых мовах. Так, у чэскай *zora* азначае толькі ранішнюю зорку, а *hvezda* ахоплівае ўвеселіе лексычны рад: гэта і нябеснае съвяціла, і геаметрычнае форма, і выдатны чалавек, славутасць.

У беларускай, наадварот, слова звязда сваімі сёстрамі-зоркамі як бы адціснутае на край небасхілу. Найперш, звязда звязываецца з тытулам найстарэйшай беларускай газэты савецкага часу. З 1917 году закладзеная ў Менску бальшавікамі газэта выходзіла па-расейску пад называй *Звезда*. У 1924 годзе выданье стала беларускім, у назыве *Звезда* змянілася *Звяздой*. Практычна кожнае пакаленьне і чытачоў, і журналистаў газэты вярталася да спрэчкі пра вартаснасць гэтай назвы. Адна з выс-

А гэта — звязда.

Фота Ганны КАНДРАЦЮК

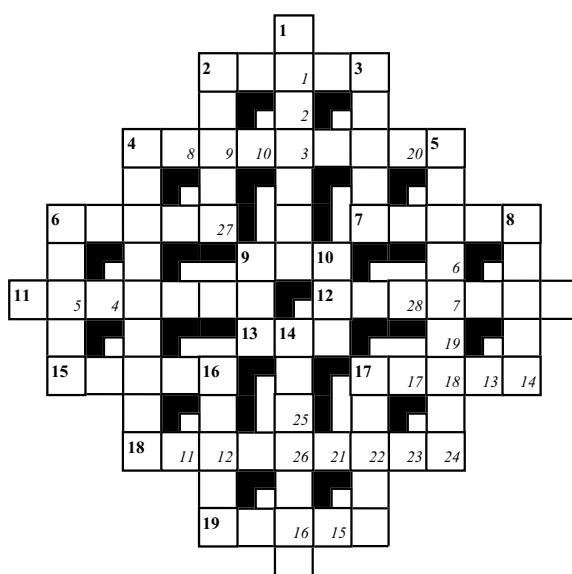
новаў, да якой прыходзілі кожны раз — што слова гэтае існавала ў сваёй нішы сэпаратна й незалежна ад бальшавіцкага ўтварэння.

У многіх гаворках звязда супернічае са словам *зорка*, напрыклад, у называючымі таго самага каляднага рыштунку, зь якім прынята хадзіць шчадраваць. Такая звязда, ці *зорка*, звязчайна была саламянная, шасьці-або восьміканцовая, яна чаплялася на высокі шасток. У фальклёрных тэкстах ёсьць і спэцыяльная назва для тых, хто ходзіць па хатах пад такой звяздой, — *звездары*.

Добра, калі ў мове, як і на небе, слова вяжуцца ў сузор'.

Алена ЦХАНОВІЧ
(паводле часопіса «ARCHE» 7/2000)

Крыжаванка

Гарызантальна: 2. гаротнік, 4. адна-думніца апанента, 6. шэрсць, 7. Фернанда, іспанскі валадар Нідерландаў у 1567-73 гг., 9. расліна з макаўкай, 11. злачынец, які ўчыніў забойства, 12. расійскі горад між Краснадарам і Ставропалем, 13. гітлераўскі план перасялення славян і балтаў у Сібір з 1942 г., 15. царкоўнае паснапенне ў пахвалу святога, 17. урад Атаманская імперыя, 18. пагадненне на аснове ўзаемных уступак, 19. Леанід, прэзідэнт Украіны.

Вертыкальна: 1. двухбаковы выкананічы дагавор, 2. рошчына для выгану гарэлкі, 3. фінскі порт над Фінскім залівам, 4. жыхар астрога, 5. вялікая марская птушка, 6. швейцарская грашовая адзінка, 8. старажытнагрэчанская багіня мудрасці, 9. Цзэ-дун, 10. жорсткі мучыцель, 14. стары чалавек, 16. выказванне для здагадкі, 17. аргенцінскі стэп.

(Ш)

Рашэнне крыжаванкі складаецца з літары з пазначаных курсівам палёў. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца да-шлюць у рэдакцыю правільнія рашэнні, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказ на крыжаванку з 51 нумара

Гарызантальна: Іванаў, паразад, рубель, „Кампары”, серада, Рэнуар, Алькама, бёлаг, Арынока, партач.

Вертыкальна: Эпікур, Арыман, ухвали, Ідрыс, адбор, аклад, Ельцын, амалфор, аварац, Эгіда, узлёт, рагач.

Рашэнне: **Хто мала бачыў, многаму дзівецца.**

Кніжныя ўзнагароды высылаем Аляксандру Дабчынскаму з Беластока і Ка-зіміру Радошку са Свебадзіцай.

Свяцло табе ў вочы

Мая Агата прыбегла, уся ў асеніх колерах — барвовая ад натугі і нейкай радасці на твары. Уся зязе мая прыгожая, каханая жонка! Гэтак я ёй і сказаў. А яна, адыхаўшыся, кажа, прысеўшы перад мною вочы ў вочы:

— Ззяла б я больш, Ваня, каб ты больш пра мяне дбаў.

— Я пра цябе не дбаю?! То ж ты і гладкая, і каляровая, і голая не ходзіш... Ну, хоць штодзень дапытваешся перад шафай, што на сябе надзеяць. Звязчайная бабская фанабэрэя.

— Не дбаеш пра маё здароўе. И пра сваё таксама.

— Пра наша здароўе дбае, як урад рашыў, Каса хворых. А пра лякарствы — аптэкі і замежныя „спонсары”. И так мы, старыя, добра выглядаем, як на ту ю апеку.

— I хваробы, і маршчыны...

— Калі хочаш, я табе твае маршчынчакі расцалую, разгладжу, і будзеш та-кая файнайа, як чвэрць стагоддзя таму, — абняў я жонку, ды Агата адхілілася.

— Што, не хочаш?

— Чвэрць стагоддзя! Калі можна так паправіцца!

— Толькі не „папраўляўся”!.. А як ты хочаш паправіцца? Ці не задумала пла-стистычную аперацыю?! Ты мне і такая падабаешся...

Устала Агата з канапы, паходзіла моўкі. Пасля знікла ў кухні. Спадзяваўся я, што прынясе адтуль штосьці смачнае, ды Агата вярнулася з пакетам папераў. Каляровых буклетаў, нейкіх брашур, ксеракопій... Кінула мне тое на падол:

— Глядзі! Усё свяцлом можна зрабіць! Палярызаване свяцло выганиць усе хваробы ды болі, лепшае за ўсе крэмы і мазі, валасы растуць на лысіх, прастуюцца пазваночнікі... Праладае астэзапароз...

— То што, таму ў цябе вочы так

блішчаць? Мо табе хто туды пасвяціў?

Аддыхалася Агата, паглядзела на мяне як на дурня.

— Пабачыш! Пабачыш! Сёння ў мяне вечар заняты!

Я — маўчок. Ідзі, куды хочаш, рабі, што хочаш. Нашы вечары — наша справа. Абы ад чагосяці не аслепла. Мая Агата так хутка запальваеща да розных спраў... Таму я яе і пакахаў.

— Ну, добра, — сказаў я з уздыхам.

— Абы гэта не зашмат каштавала.

— Не бойся! Ты будзеш задаволены.

А што там! Праз пару дзён у нашай хаце паявіліся новыя рэчы — ручны масажор з вялікаю ручкаю, швейцарская лямпа выпраменьваючая тое палярызаціе свяцло ды нейкія каляровыя фільтры. И калі Агата не масуе свайго цела, не свеціць у розныя пункты на ім ці самую лямпай, ці закладваючы на яе фільтры, дык бегае на розныя вучэнні. Або з сяброўкамі сустракаюцца, пра цудоўныя практычныя магчымасці таго свяцлага балбочуць.

Узяў і я кнігі пра тое пуда. Паціху, калі жонкі не было, падключыў масажор. А на ім, людкове, насадак нейкіх кучка, вурчыць, трапечацца, таўчэ ў цела! И слабей, і мациней. Прыменна. Бы трапіў у рукі славутага Лапы, што нашу Аду гімічыць у бальніцы. Пачынаю ад сваіх ступакоў — адразу перасталі мне мерзнуць ногі ўначы. И лямпай туды-сюды пасвяціў... Вядома, вечарамі, каб Агата не смяялася. Можа, і тых пару маршчын мне з твару прападзе? Насмарку пазбыўся я за пайдня... А тыя цёплыя ногі — ой, як добра!

— Што ў цябе такія ножкі цёплыя?

— заўважыла Агата аднойчы ў цёману парою.

А і Агата, ведаеце, там-сям сабе была свяціла, дык і я гэта адчуў на ўласнай скуре.

Вандал Арлянскі

„Даўціпы” Андрэя Гаўрылюка

— Што ты купіў сваёй жонцы пад ёлку ў мінулым годзе?

— Месца на могілках.

— А што купіш у гэтым годзе?

— Нічога. Яшчэ не скарысталася апошніга падарунку.

* * *

Муж пасля сустрэчы з сябрамі вяртается позна дадому.

— Каханая, — гаворыць жонцы, — ці ведаеш, што пасля некалькіх чарак выглядаеш намнога прыгажэй.

— Вядома — я ж не піла.

— Ды я піў.

* * *

Сын бацьку:

— Татка! Чаму Зямля круціцца?

— Сыночку! А ці ты выпадкова не дабраўся да бутэлкі?

* * *

Сын пытае мацеры, якім чынам яна пазнаёмілася з бацькам.

— Гэта было падчас канікул, — адказвае маці. — Купалася я ў возеры і пачала тапіцца, ды на шчасце адзін малады мужчына кінуўся ў воду і выцягнуў мяне. Гэта быў твой бацька.

— Ах, так, — заяўляе сын, — цяпер я разумею, чаму татка не дазваляе мне запісвацца на курс ратавальнікаў.

* * *

— Мамачка, адкуль я ўзяўся? — пытае сынок.

— Бусел цябе прынёс.

— А татка?

— Таксама бусел прынёс.

— А дзедка?

— І дзедку прынёс бусел.

Сынок узяў пяро ды напісаў: „Ад трох пакаленняў у маёй сям’і ніхто не нарадзіўся нармальна”.

* * *

— Як жывеш, Андрэй?

— Як гарбуз.

— ?

— Жывот расце, хвосцік усыхае.

* * *

Вегетарыянскі прыём. Гаспадыня запрашае гасцей за стол:

— Сядайце хутчэй, бо калі не паспяшаце, то цэлы абед звяне.

* * *

Нядзеля ў турме. Турэмшчыкі выходзяць з-пад душа. Вартайнік заўважае, што адзін з іх зусім сухі.

— Чаму не ўзяў душ? — пытае.

— А чаму пытаеце? Няўжо кран пратаў?

* * *

Слаўны граfolag прымае суседа, які просіць прааналізацца почырк у сынавым сыштку.

— Ці гэта почырк вашага сына? — асцярожна пытае граfolag.

— Не...

— Тады магу вам гаварыць з адкрытай душой: гэта почырк крэціна!

— А гэта ваш школьні сыштак, знойдзены ў нашым доме.